

పండితాభిప్రాయములు.

చుహామహాసాహ్యాయ, శతావధాని

శ్రీ చాళీ తృష్ణా చామ్యుల వారు
గిరింటూరు.

శ్రీలక్ష్మీ హయగ్రీవోవిజయతేతరాం

ఓ మురళీధరవిలాసమను, కల్పితప్రబంధము నింట
మించుగ నామాలాగ్రము వింటిననియే చెప్పినగు. దీర్ఘసంస్కృత
సమాసభూయిష్టమయ్యును. శ్రవణమాత్రముననే, ఒహిరంతః స్ఫు
రద్రసావేదికములై యొప్పు, సేవద్యములెంతయు. మనోహరములై
యొప్పుచున్నయవి. జాతిపూరితమాలికల దోలినవి యగుటంజేసి,
యాపద్యములు ఛత్వీంగారరసములతోనిండి శ్రీజయదేవుని పద్య
ముల సనురరించుచున్నయవి. ఏతద్గ్రంథకర్త పయసునఁ జిన్నయై
నను. ఏవికేగాపలనిసి యూహాపోహలలో గడుంగుడు పెద్దయని
నానిశ్చయము. ఇట్టి చిల్పితప్రబంధములుమాత్రమే, చివులయొక్క
సహజప్రతిభనుఁ జాటెను. ఈదాలివి యింటినిట్టి ప్రబంధముల
రదించి యీదాలిగోపాలము సుద్ధరించుగాత మని నాచూశిన్ను.

"కింకిరీంకర మటాపంచాననేత్యాది విమర భూషణ, కలాప్రపూర్ణ"

"శరాపిదాని" శ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకటాచార్యుగారు

(తిరుపతి వేంకట కవులు)

కడియం, తూ॥ గో॥ జిల్లా.

"మురళీధర విలాసము" అను సీరావ్యము, కేవలము కర్పి
చియైన కథా విస్తుభుగలది. దీని ఛారాశుద్ధి సర్వథా ప్రాదీనమహా
కవులు నన్నియూదులధారతోఁబ్రలఁచుఁగఁ గలదని వ్రాయుటలో
రేమముహూద సత్కృత్యియిండును. ఈకాలమునందేనాడు. పూర్వీకా
లమునఁగూడ నిట్టి ఛారాశుద్ధిగల కవులు కరువగుట మృగ్యముగా
నేయిండును. ఈకవిపతంసునిపేరు గుడిమెళ్ళ రామానుజాచార్యు
లుగారు హయగ్రీవోవాసకులు ఈయన కవితాధారను బాగుగాఁజే
రింపఁ గలిగిన కవులు.

శ్లో॥ "దేవీంచాచ ముపాసితేహి బహువస్సారంతు సారస్వతం

జాసితే నిచరామసౌ గురుపలక్లిష్టోమురారిః కవిః॥

అనెడు శ్లోకార్థమును స్మరించి తీరుదురని నాపూర్ణ విశ్వాస
ము. అభిరదయతులు కొన్ని దీరి కవనమందు లాక్షణీకుల సమృత్తి
కన్నఁ గొంత యధిక స్వాతంత్ర్యమును వహించినట్లు తెచ్చెడిని.
అది కవియైతఁగి ప్రయోగించినవే యగుటచేఁ బ్రమాదపతితములను
కొనరాదు. సర్వథా ఇష్టుహాకవి కవనము పండితకవీంద్రస్తోత్ర
పాత్రిమని నాయభిప్రాయము. భగవంతుఁ డీయనకు నిరామయా
యురై వ్యశిర్వముల నొసంగుగాకయని యాశీర్వదించుచున్నాను.

శ్రీమాన్ కుమారే||

శ్రీ మదద్వంకి తిరుమలసమయోద్దండ కోలాహల లక్ష్మీనృసింహ కుమార
తిరువేంగుడ రాచ దేశికరాచార్యస్వామిచారు
చిక్కెళ్ళపాడు—అగ్రహారము.

—

శ్లో|| రామానుజస్య మురళీనిసదామృతౌఘం
భూయో నివీయ వినిష్పత్తమహాశనాయాః ।
స్తద్భా అపి క్షణమమందమిమాశ్చర్యన్త్యై
గాఢోపహన్తి పరమంహిరసంస్వతోత్ర||

శ్లో|| ముగ్ధా అపి స్వరకటాధవిదగ్ధభావా
రత్నా అపి ప్రవిడులాస్పతతం ప్రకృత్వా ।
రామానుజాహ్వానం చివేర్హి గిరోస్య పుంసాం
తేషాంప్రియా ఇవ హరంతి నమానసాః||

శ్లో|| ఇర్థం వినివేదయితా
గుడిమెక్కి రమానుజోక్తి హృతచేతాః ।
శ్రీ శైలపంశ జన్మా
చేంకట రాచ దేశికార్యోయం||

—

మహామహాపాద్యాయ కళావ్రభూర్ణ కవిసాహిత్యధామ

శ్రీ శ్రీ పాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి గారు
రాజమహేంద్రవరము.

గుంటూరుజిల్లా రేవల్లె తాలూకా, జెందిన ముత్తీయ్యి అగ్ర
హారమున నివసించియుండు శ్రీమాన్ గుడిమెక్కి రామానుజ

చాడ్యులుగారు రచించిన “మొరళీధరవిలాస” మను పద్య ప్రబంధము రవిగారు వచ్చి చదివి నాకు వినిపించినారు. గ్రంథమంతయు విసకున్నను స్థావరీపులాకన్యాయముగఁ దీర్చినయంతయునెఱింగితి. అచాడ్యులుగారు, సంస్కృతాంధ్రములయందు, నిరుపమాన పాండిత్యముగలిగి యీగ్రంథము రచించియున్నవారు. ఇది కల్పిత గ్రంథము. ఇందుఁ బెద్దపెద్ద సంస్కృత సమాసములు విస్తరించి యున్నవి. అవి సుసాధుపదసంకలితములు గాన మనోహరముగానే యున్నవి. ఇది ధారాకుద్ది గలిగి, శిష్యాపాఠపృత్యాద్యుత్తమగుణంబులతో నొప్పుచున్నయది. వీరిగ్రంథమందుఁ గవిశ్రయము వారంగీకరింపనివియు నిప్పటి మహాకవిష్టపిఱు లంగీకరించి వాచుచున్నవి యగు కొన్ని ప్రయోగములుచేసి యున్నారు. అవి సర్వసమ్మతములై విరాజిల్లుంగార! ఉభయ ధాషాఢాషణులగు నిక్కమగారు సహజ మాఘర్య రమాఘర్యమగు నిజరవితాళై లితో నిట్లనేక గ్రంథములు రచించి అంధ్రభారతి సలంకరింతుమగార యనియు వారికిఁ బరిమేష్వరుఁ డాయురారోగ్యము రానింగుఁగారి యనియు గోరుచున్నాను.

శ్రీమతే రామానుజాయనమః

“ తర్కశిరోమణి ”

శ్రీమాన్ వేదాల తిరువేంగి చాడ్యుల వారు

హిందూ త్రైస్తవ కళాశాలా పండితులు గలవారు.

మొరళీధర విలాసమును రచించిన రవి నామ చిరరాలమునుండియు బరిచితుఁడు బంధువుఁడును. పరిచి కవిత్వమునుగూర్చి చాల్యమాదిగ మధురరవితావిహారులగు “కళాపథాని” శ్రీ చెన్న

పిళ్ళ వేంకటశాస్త్రిగారు స్వయముగా చేసిన ప్రశంసను నేను చూచి
తిని. వారునుడివిసది సర్వధా; సత్యము. వారుట్టరించిన ధారాళ
ద్దని గురించి వారికన్నఁ బూర్వమే ఈ కవి గ్రంథములలో దేనినో
నేనుగ్గడించుచూ నిరూపించి యుంటిని. ఆనాటికన్న ఈనాడు ఈ
ని రవిరాస్రవంతి మాధుర్యమునందును ధారయందును గూడ సభి
చ్చిద్దినాంది యౌవన ములంకరించుచున్నది. పదవిన్యాసమునందును
క్షేపించితాదులయందునుగూడ నింక నొక్కొంత స్ఫురితమగునేని
ఈతని విచిత సర్వతోముఖముగా వృద్ధమై గడుసుమీరి పౌర్ణిక రాగ
లదు. సన్నయాదుల కవితామార్గమందుండదగినదనుట సర్వవిధి
ముల సత్ప్రమని ప్రమాణిత మొనర్చుచున్నాను. ఈ కవి కింకరసు
ధావనాది సామర్థ్యమును సమకూర్చి సర్వేశ్వరుఁడు తన చరిత్రము
ను లోకులకు కర్ణపేయముగా నొనర్చునుగాక యని ఆశానించు
చున్నాను.

న మ శ్రీ రం గ నా థ య

న్యాయభాస్కర

శ్రీమాన్ గుడిమెళ్ళ తిరుమల వేంకటరంగాచార్యులవారు
చినశ్రీరంగపురం - అగ్రహారము.

చ॥ "కవసవిశారదుం"డని ప్రకాశ్తి వహించిన "రామసూరి" ప్రా
భవమున నూత్నపద్ధతిని భవ్యగతి స్రవించినట్టి యీ
భవభయతారకంబగు ప్రబంధమదెంతయొ కావ్యలక్ష్మితో
హవణిని లద్ధిపర్చుల నహా యనిపించును సర్వరీతులఁ.

గీ॥ కృష్ణవేణీ తటీసన్నికృష్ణమగుచు
వరగలించెడు శ్రీరంగపుర విహారి
నాడుదై ఓము శ్రీరంగనాయకుండు
ఓము నొసంగి కవిని రక్షించుగాక.

ఉ॥ వేంకటరంగి దేశిక కవిజ్ఞ శిఖామణి నై జధీసము
ట్టంపిరి విశ్వచర్యనుడిదారలనాథ సథాప్రతీక్షితుఁ
రెంచిబిడుగ్గదాపచవరీలి పథానమరంభరుండు ని
శ్శృంగండు మాధవాంఘ్రి జలజభ్రమరుం డిటుప్రస్తుతించెడుఁ

అభినవ సరస్వతీ పత్రికా సంపాదకులగు

అష్టావధాని

శ్రీ కా స పా టి పట్టాభిరామకామ్రుగారు
కా స పా డు'.

“మురళీధర విలాసము”

ఈ గ్రంథమొక కల్పిత కథ. దాని కల్పన బహుమనోహరము, భక్తిరసము ప్రపహించుచున్నది. భక్తిరసముతోపాటు శృంగారిరసమును దొంగిపాటెడిని. ప్రతిపద్యమనోహరము. ఆపద్యము లావిష్కృతసంస్కృతాంధ్ర పాండిత్యములు. దీర్ఘ సంస్కృత సమాసభూయిష్ఠములు, సమాసములు, దీర్ఘములయ్యును, సకృత్పత

సమాక్రచ్చేయ సర్వార్థములు సహకార ఫలభక్షణమనం తోరె సమ్య
గానిందిజనకములు. వేయేల ? ఈగ్రంథ మొకసారి చదివిన పాఠ
మింద్నాశ్వికను విమిషక ముహూర్తముః పఠనమున బహుశ్రద్ధ
విహింతురనుది స్వధావోత్తి. అట్టి శ్రద్ధ వహింపజేయుటకు గ్రం
థకర్త బ్రహ్మచరీసపు పోకడలుగాడు హేతువు? ప్రాచీనపుపోర
తరే. పెంగిళి మారనార్కుని కళాపూర్ణోదయము సీగ్రంథము జ్ఞాపక
ముచేయుచుండునని నాయభిప్రాయము. కవి రేపల్లె తాలూకాలోని
ముత్తెపల్లి - అగ్రహారవాస్తవులు శ్రీవైష్ణవులు గుదిమెళ్ళ రామాను
జాచార్యులుగాడు దీరివయస్సు 25 సం॥లు ఇంతరేద్రాయమున వీరి
చీర్చిగ్గిరింకరిచినా సామర్థ్యము ఉయిచేసిన హయగ్రీవదేవుఁ డభి
పండుచును.

వసుశ్రీరామానుజమునయే.

స హా ద్యా యి

శ్రీ సముద్రాల రామానుజాచార్యులు

ముత్తిపల్లి - అగ్రహారము.

శ్లో॥ ఓం రత్నద్రుహ్మ శబ్ద ప్రథిరముపనిషద్గర హాపస్విరూపం
పాఘ్నాఢ్యోపేతమీశం ప్రకృతి పురుషయోశ్చుద్ధ సత్వేకతానం
విశ్వోపాదానమప్రాకృత గుణవిప్రితి వ్యాపి నారాయణాభ్యం
శ్రీమద్యద్వైంకటేశాకృతి జయతిమహాః పాతురామానుజార్చం.

శ్లో॥ రామానుజార్చ్యః కవిపర్యః భవప్రప్ణీతం
సౌధద్రవస్మయహరం కవిలోక హృద్యం
సత్కావ్యలక్షణయుతంచ తదీయ నేవా
ప్రాశస్త్య బోధక మపశ్య మహం ప్రబంధం.

శ్లో॥ రసధావ గుణాలంకారార్థ శబ్దాదిసౌప్తవే
మురళీభృతప్రబంధేఽస్మిన్న ప్రతిద్వంద్వమస్త్యలం

శ్లో॥ శ్రీరామానుజాననోదేవః । దిశతాత్తే సుహృన్మణే
నూత్నసిద్ధింధ నిర్మాణః ఛౌరంధర్య మితోఽధికం॥

శ్రీ హయగ్రీవ స్సహాయః

శ్లో॥ శ్రీమాః జయతు కృత్యాదౌ
సర్వదా మదుపాసితః
తాదృగశ్వాసనోదేవః
యస్య హేషామయా త్రయీ॥

శ్లో॥ జయతు శరణాఢాం దివ్య కారుణ్యమయ్యా
భవమరుగతిభేదం చాయయానోదమాసః
కరచరణతీసాలః బాహుశాఖా విశాలః
ఫణిగిరి భవరీలః కోఁ ౭ పి ముగ్ధ స్తమాలః॥

ఉ॥ శ్రీరమణీయహారః మునః చిత్తవిహారః మయూరపింభవో
చీరః సురాసురేంద్రమటతటదీప్రపదాంబుజ ప్రభా
వారః సుమేరుకీరః శ్రీర పాప ధరాద్రశతారః భక్తమం
చారః పరావతారః బిబుభద్విటిలాజకుతారః గోపిరా
జారః యదుప్రవీరః చిలసత్కరుణామృతవృష్టిసించితా
గ్రవారః శ్రుతి స్ఫురస్ఫురరటండలహీరః సహస్ర మస్మదా
కారః వ్రజాంగనాసమితప్రతరాంకుకచోరః శ్రీయశో

దారమణీకుమార! నిహతస్మయతాశియథోగిధోగసం
 వార! శరన్నిశాసమయసాంద్రతుషారమయూఖచంద్రికా
 సారజడీకృతప్రకృతిశాద్వలన్తైకతలభిరాసశృం
 గార! కళిందజా కృదవగాహవిధామృతవత్సచిహ్నైలా
 భీరవధూకుచాగ్రసురభిస్ఫుటకౌంకుమపత్రభంగసం
 చార! భవాంధకార వినివారణసుర! సమస్తసద్గుణా
 ధార! విలాస భావ దయితాకర కీలిత కర్ణపూర! సం
 శీరవమాధురీపరవశీకృతగోపకిశోర! సాంధ్య వే
 శార భసప్రధావనఘలంఘలరాజసువర్ణ కింకిణీ
 చారు సుకంఠ ధేనుఖురసంకులదూతరజోవిశేషరే
 ఛారుచి చిత్రపాలఫలకఞ్చుతికుంతలభార! ద్రౌపదీ
 ఘోరవిపన్నివార! సవగోపవధూమధురాధరామృతా
 హార! గభీరసార! సమరాంగణ శూర! ఫలాసుమేయ సం
 స్కార! గళోల్లసత్తులసికాదశదామనిగూఢపౌష్పమా
 నా రమణీయసారభమిశస్మరరందరసాతిలోభమి
 ర్వార సమాగమభ్రమరపంక్తిచలద్వనమాలిరాప్రధా
 పూరిత కౌస్తుభాభరణముగ్ధుజాంతరస క్తసత్వీధా
 మారమణీమణీహృదయమార! రతాంతనితాంతితాంతరా
 ధారతి కృత్సమీక్షణసుధారససించితతార! మిత్రవిం
 చారచితోపహార! సురదాపరిరంభణవైఖరీమహో
 దారి! విదిర్భి ఘాపతి సుతారలిత ప్రవదోపచార! భ
 ద్రాందినస్పృహమృతసురారిసపాసవిశేష విస్మృత

స్కారతిసారః మందహాసనావృతజాంబవతీసతీసమ
స్కారః నిషేవితద్యుమణిజాయురశీతలతీరః లక్షణా
దారః శ్రుతిప్రచారః నిహతప్రియపార్థవిచారః కంసచా
ణూరకృతాపహరః సుమతోజసంకలితోవహరః కు
జ్జారచితాంగరాగపరివర్ధిరకామవిచారః రత్నకే
యూరః కుచేల సంస్కృతి మహోత్సవకారః నమోనమోఽస్తుతే॥

౬॥ పావని చంద్రమండల విభాస్వరుః దస్మదుపాస్యతౌరిగ
గ్రీపుఁడు నిర్మలస్ఫటికశ్రీ సమదేహుఁడు దివ్య సర్వవి
ద్యా విషయార్థదానవిధిదక్షదయామృతవాహినీపరి
ష్టావితదృష్టి నన్ను సఫలశ్రము జేయక యుండ జాలునే

౭॥ అక్షయశేముషీగరిమసంది; ప్రపన్నులకెల్ల శ్రీ మది
ష్టాక్షరిమంత్రమున్గురుని యాజ్ఞ నతిక్రమణంబు జేసి యీ
రాక్షసశిక్షకుండయిన రంగని గోపుర మెక్కి చాటు స
ద్రక్షణదిక్షఁదైన యతిరాజును గొల్తు సదా ముదంబున॥

౮॥ శ్రీ పురుభయవేద శీర్ష చింతాసము
న్నలపారమార్థికజ్ఞానభరుఁడు
పరపీఠవాపురీ ప్రభు శిరః కోటిర
పీఠిరపాదాబ్జపీఠిమండు
షట్కామ్రవైదుషీ స్తవసీయశేముషీ
ప్రౌఢినిర్జితప్రతివాదిబుధుఁడు

తిరుమల గుడిమెళ్ళ దివ్య కంఠాభోధి

కార్తికమాసరాకావిధుంటు

గీ॥ శ్రీమదాచార్య పురుషవిశేషవిధుల
బ్రహ్మరథమహాంధోశివాభవ్యదింటు
చైన వేంకట రంగార్యుడసమీపము
గురుపితామహుడబ్జిజ్ఞాపరుని కరుణ
నాయు రారోగ్య వృద్ధిచే సలరుగ్రాత॥

గీ॥ ఉభయ భాషల మాధుర్య ముట్టిపడగ
కపన మల్లెడు ప్రాచీన కపులకేసు
ప్రణతు లోనరించి హయముఖో పాసనా ప్ర
వాసమున నొక్క సప్తతి వ్రాయుచుంటి॥

శ్రీకృష్ణాష్టావక్రము

ము ర శీ ధ ర వి లా స ము .

ప్ర థ మో ళ్లా స ము .

శ్రీ కృ తి ప తి ప్రి స్తా వ న .

అసమానవైష్ణవవరేణ్యగముక్తి పురాగ్రహారదే
వాలయమంది ధూమి తసమాసహజస్మయ గొల్పల స్తర
శ్రీలజరాట్టుదైన రఘుసింహుడు "శ్రీరలగొట్టపంశము"
బాలసజ్జేయుఁగాక కరుణాపరుణాలయుఁడౌట నెప్పుడు॥

సీ॥ ప్రాణుల సృష్టించు పంకేజ సంభవుం

దాయువ్యమిచ్చి నిన్నరయుఁగావ

క్రుతిశిరస్సొమ్ముడౌ సూర్యనారాయణుం

దారోగ్యమిచ్చి విన్నరయుఁగాత
 ఘనదయాకలితయౌ భనభక్తి గజతుర
 గైశ్వర్యమిచ్చి విన్నరయుఁగాత
 ప్రార్థనాహృష్టయౌ భారతీసతి విద్య
 లన్నింటి నిచ్చినిన్నరయుఁగాత

గీ॥ మీటఁ గులదైవమై మిమ్ము సాకుచిందు
 నేడు కొండల శ్రీ వేంకటేశ్వరుండు
 పరమకరుణను నిన్ను గాపాడుఁగాత
 సరసులకు వేల్పు గిద్దిః శ్రీ నరిసిరెద్దిః॥

నీ॥ ఆంధ్రవాత్సీలివిఖ్యాతిమద్వాసుదా
 పాంతరంగికశిష్యులై సవారు
 భూదేవతాపదాంభోరుహసందర్శి
 తావ్యాజకై రుకద్యులై సవారు
 సకలదివ్యక్షేత్రసందర్శనోద్భవ
 జ్ఞాన విష్ణుఫలులై సవారు
 ఆరామదేవాలయోదిసంస్థాపన
 హర్షధావోద్రేకులై సవారు

గీ॥ సత్యసంగర ప్రీతిమును జరుపువారు
 స్వకకుటోచితధర్మాప్తి వరలువారు
 గలరొ! యెద్దాస నట్టి దాగంటివారి
 పాలెమునుపేరఁ గలవొక పల్లెటూరు॥

సీ॥ కోదండరాముని కోవెల గట్టించె

నెవ్వఁడు నిర్మలాహీన భక్తి

“నానందిదాసనామాంకవారిత్రము”

న్రచియించె నెవ్వఁడు రమ్యతైలి

శ్రీమదేకశిలాపురీ రఘూత్తమ ముద్ర

ధరియించె నెవ్వఁడు తనయురమున

తీర్థయాత్రాస్థలీ దేవతామణులను

నేవించె నెవ్వఁడు చిత్తమలర

గీ॥ ఆ “మహాసందిరెడ్డి” సౌమ్య స్వభావుఁ

దమలమారూరివంశదుగ్ధబివిఁడు

గుణముచే నాతఁడీ ధరఁ గోటి నేయు

సట్టి ఛరైక పరులచే నలరియుండు

శ్రీలచాగంటివారిపాలెంబనంగ॥

1

ఉ॥ ఆపురి కొక్కనాఁడు సరియైనదినంబదిష్టప్తిలేదు గా

సీ; “పదునార్వతేదియు జనేవరు” మాసమయేమోఁ గ్రంథ ము

ద్రాపరతఁ గమించి; ప్రమదంబునఁ జూచితి నూఁటిలోన సీ

తాపతి దేవళంబుకడ దాసజనావసు నెన్నుగొందఱు॥

5

ఊ॥ అంతట వారలెల్ల రమితాదృతి మీఱఁగ జేరఁ బిల్చి న

న్నెంతయు గౌరవించి వచియిథురెఁ స్వామిఁ భవత్పవిత్ర పృ

తాంత మటన్న తన్నయవిధంబున కొత్తముదంబునొంది యొ

క్కింత శ్రమంబువాయ మొదలెత్తితి నాకథ యెల్లఁజెప్పగా॥ 6

౬॥ ఏనిట కేగుడెంచఁ గరిమేముః పచింతు విసుండు సన్న రా
మానుజ నామధేయుఁడని యందురు ముక్తి పురాగ్రహార గ్రా
మీణుఁడ వైష్ణవాస్వయుఁడ మేదురశ్రీ తురగాస్య మంత్ర సం
ధానగనంస్కృతాంధ్రకవిరారచనామహితప్రసాదిడఁ॥ 7

గీ॥ అమల “వేదాల” “తట్టా” స్వయాంబురాశి
రాజ “తిరువేంగళార్” “శ్రీరాఘవాఝ్య”
దేశికద్వయ సత్కృపాదీయమాస
సాహితీ సంప్రదాయ విశారదుండ॥ 8

గీ॥ పంచమోల్లాస కలిత ప్రబంధమొందు
రచన జేసితి మొన్న నిర్వచనమద్ది
అభ్య “మురళీధరవిలాస” మనఁగఁబరగు
గాధ యింతయు స్వరచోల కల్పిరంబు॥ 9

౭॥ ఆరయ వాసుదాసు మొదలైన కపుల్కవితారసంబు ని
చ్చో; రుచిఁజూపి నారలనుచున్వినియుంటిని దాని మీరు వి
ద్యా ధనసావతంసులుగదా యని లోన ముదింట నొంది నే
డేరితి నీడకీ ద్వితిని స్వీకృతిఁ జేసెను వానితోసమై॥ 10

౮॥ సారమతుల్యేదాసన; ప్రశస్తివహించి: స్వతంత్ర రాఘవ
న్నేరున వ్రానె; మున్ను కవి “పింగళిసూరన” తత్కవిత్వవా
గ్ధోరణి ముందు నాకవిత్ “ధూ” యనిపించును గాని: నూత్నగా
ధారచనామహోత్సుకత దా నను వీడ దిఁకేమి; నేయుదుఁ॥ 11

ఉ॥ రాస; మతొక్కమాట; సవకల్పితవస్తుకథావిశేషసం
దాసమునందు గాని; కవితా విషయంబునఁగాని నాకు వి
జ్ఞానము చాలదైనను లసత్తురగాననదైవ సత్కృపా
భీనుఁడ నౌట నీరృతిని భీరులు మెచ్చ రచింప గల్గితే॥ 12

ఉ॥ ధారణ శక్తి గల్గి బహుధా ప్రసరత్కవితాసుధారణో
దారత గల్గి సూతనవిధానినాగరిమంబు గల్గి నీ
సారము గల్గి దైవత విచారము గల్గి సుసంస్కృతాంధ్ర భా
షారుచి గల్గి మించు కవిచంద్రుఁడు కేవల కల్పనా చమ
త్కారితనుండి విజ్ఞులకు దానొసఁగార్చు రసానుభోగము॥ 13

ఉ॥ కేవలకల్పనాకథలకే రుచి గల్గునుగాని పూర్వనా
నావిధరావ్యవృత్త రచనావిధి మెప్పును జెందదారయఁ
భావకులైన వారలకు వాసనజూచిన పుష్పరంజన
త్తావులు గుల్కు సూరసలరాస్త్రమె మిక్కిలిమోదహేతువా॥ 14

ఉ॥ సరస కవిత్వ వైఖరి రసజ్ఞుల సంతస పెట్టఁజాలు ను
ద్ధరరసపూర్ణవాక్యమటనాచణుఁడైన కవీశ్వరుండు దు
ష్కరకవితావిధానమును జర్పెటె టింకవిరాజుఁ జూడ ని
ర్వరును సమానులన్నసరిపోవునె సామ్యముమెత్తురేబుధు॥ 15

మ॥ అర సున్నాలను నిండు సున్నలను కియ్యావళ్ళ దీర్ఘాల ప
ల్పాల గిల్కల్లలకట్లఁ గొమ్ములను సారస్వప్రభాదూటఁడైన

య రయిన్నామరుఁడైన కైకవి బుష్పందౌ సత్కవీశుండు ను
స్థర రావ్యాఙ్మల ధాచకల్పసి చమత్కారంతె యెంచునదా? 16

అ॥ వె॥ అఖిల జనుల మనము లానందమున నుంచు

గోరిలఁబు హాయి గూయుచుండఁ

జంప బుద్ధి పుట్టు సహజ శాంతునకైనఁ

గావు రావటంచుఁ గాకరూయ.

17

ఉ॥ అరయ సుపాసనాబల మహత్వముచేఁ బ్రతిభాప్రకర్షవి
స్ఫురణము గల్గి నైరవిధ సుందరరావ్యములస్రవించు ధీ
గరిమ గలట్టి ప్రాక్కపులకంఠె రసోచితకీతి నెన్ని య
క్షరములకన్నిలక్షల నొసంగిన భోజుఁడె వంట్యుఁడౌగదా. 18

ఉ॥ వారణమేమనంగి; సవరల్పితయోగ్యరసానుకూలవా
చారమణీయరావ్యవిలసత్కవితామకరందవాహిని
ధారల మాధురీరుచికిఁదన్మయుఁడౌచు యదోచితంపు స
క్కారములంగపుల్పదీస రష్టమెఱింగిన దాతయౌటచే॥ 19

ఉ॥ అట్టి రసజ్ఞుఁడైన పసుధాధిపుఁడిప్పుడు కంచురాగదా
ఁజ్జెట్టి పరీక్షనేసెనను వెట్టిరసంబగుఁగాని కంటఁ గ
స్పట్టునె వట్టిమాట రివిధాగ్యమదంతటితోడఁబోయె ని
ప్పట్టున నేను సత్కీతుల వ్రాసినమాత్రన లాభమున్నదే. 20

ఉ॥ సరసతగ్గిసట్టి రవిచంద్రులు జ్ఞానముగల్గికూడ మ
చ్చరిముని లోనఁగఁబడి పరసత్కవిసత్కృతిభావవై ఖరీ

గరిమ నెఱుంగలేరు కలికాలమదిట్టులఁగాలుచుండె నె
క్కరణి మదీయనూత్నకృతిగౌరవమొందునొ తోచకుండెడిన్.

ఉ॥ ఆరయ నాకుఁ బూర్వజనురాజితపుణ్యవిశేషలబ్ధసం
స్కారపరీమళంబుననొ : కాక హయానన దైవమంత్ర సం
ధారణపల్లనో ? బహుబుధప్రవరార్చనచేతనో ? మహా
ధారగలట్టి సత్కవిత దాలభియించె విచిత్రవై ఖరిన్. 22

చ॥ కలమును బట్టుకొన్నఁ దురగాననమంత్రసదానుభావనా
బలమున వ్రాయుచుండుదును ధాసురశీతి నిసర్గధోరణీ
లలితములైన పద్యములు లక్షలకొద్ది మఱేమిలాభ మీ
రలియుగమందు నేఁబడిన కష్టమెఱింగిన దాతలుండిరే 23

ఉ॥ కాలముచూడ నిద్ది కలికాలముగావున దీనినమ్మగాఁ
జాలరు గాని పూర్వమున సత్కవులఁదఱుఁగూడ నేమహా
కాళినా ? పూజనేసి బహుకమ్రకవిత్వమునంది గొప్ప గ్ర
న్థాలను వ్రాసినారమన సమ్మినవారిది నమ్మకుందురే ? 24

చ॥ అదియునుఁ గాక పూర్వకృతులన్నఁ పురాకవులన్న గౌరవా
స్పదిములుగాఁగ నెన్నుదురు పండిత పామరులెల్లగూడ న
య్యది పరిపాటియయ్యె జగమందున సూత్నకవిత్వమన్న ప.
ద్ధృదయముగూడఁ గుంటివడు దీనికి హేతువు కాలమేగదా? 25

౬॥ కాలముగాదు పూర్వకవికావ్యములన్నియు గొప్పగొప్ప భా
వాలకుఁడావలంబులని పఱుదురా ? యది పాటిగాదు సు
శ్రీలు తెలంగునట్టి కవిశేఖరులెన్నటిగై సగాని యే
మూలనొ యుందురంచు భవభూతి మహాకవి పల్కరేదొక్కో? 21

౭॥ కావున నేను జెప్పనది కాలముచేతనె మంచి చెడ్డ సం
భావనఁజేయఁగూడదది పామరపద్ధతి ప్రాజ్ఞవీనవా
చావిషయజ్ఞుఁడై రసవిచారణజేయగలట్టివాడె మే
ధావి,యశస్వి,సత్కవిప్రధానుఁడు,మిక్కిలి వందనీయుడు॥. 22

౮॥ కాలము మాటిపోయెఁ గలికాలముచూడఁగ రాసురాసు పా
పాలకుఁ డావలంబగుచుఁ బాడయిపోయెను దానధర్మస
త్యాలనఁ దాగుకొన్నవి వృధాశ్రమయోసుగదా ? తలంప నీ
లీల దివానికంబు వృదురీతిఁ గృతిన్రచియించు తెంతయు॥23

౯॥ రాయలు దాటిపోయె గవిరాజుల భాగ్యపురేఖ మాయమై
పోయెఁ దిదీయదివ్యమహిమొన్నతిఁ జాలెడు రాజొకండుచేఁ
దాయెఁ గవులరిద్రులగుచాశ్రయమెచ్చటలేక లోన హా
హా : యని కుండుటాయెఁ గవులొట పురాకృతకర్మమే సుడి-

౧౦॥ ధోరణి సంతతంబు హృదిదొర్లుచునుండును వ్రాయబోవ సం
సారపు దాధలేమియును సాగఁగనీయపు యూరకున్న మ

ద్వారమరందతుల్యకవసంబునుజూచిన యప్పుడెల్ల నే
నారయఁ దీర్చరాని హృదయవ్యభిచేతఁ దిపించుచుండెడిన్. ౧౧

ఉ॥ ఈగతి జెప్పినను ముగించినపిమ్మట వారెల్లఁ జే
తోగతి సంతసించి ననుఁ దోరపుఁబ్బ క్తి బ్రశంసచేసి మీ
చేగదితప్రబంధమున శేషముగాక వచింపుఁడయ్య యే
చాగమొ తీసియున్న నొకచై పు కదాస్థితిఁ గొంతచెప్పితిన్. ౧౨

ఉ॥ అంతటవారియందు విమలాత్ముఁడు “వేంకటనర్సిరెడ్డి” యె
స్సంతసమాత్మరేహావగ సాగి నమస్కృతిచేసి సామి ? మీ
యంతటి సత్కవీశ్వరుల యాచితులై యిటువచ్చిరన్న మా
రెంతయు మోదమయ్యె ఫలియించెఁ బురాణవపుణ్యమెంతయున్

ఉ॥ స్వామి : భవత్ప్రణీత కృతిబంధము చారురవిత్వదోరణీ
దామముభక్తితోధకముతద్దజనస్పృహణీయదివ్య వా
చామహిరంబు పేశలనిస్సర్గమనోహరభావవైఖరీ
స్థమము సూత్నకల్పనవిశేషచమత్కృతి వీక్షణీయమున్. ౧౩

గీ॥ తాన, మీకృతి మీతాతగారిపేర
సంకితమొనర్చ మిమ్ముల నడుగుచుంటి
“సప్తసంతానములలోఁ బ్రశస్తిగాంచి
ఖిలముగాకుండునది దాత్రిఁ గృతియెగాన”

౧౪

మ॥ అనియారీతి వచించి నాకపుడె స్వీయాగరసీమన్ సద
క్షిణ తాంబూలమునిచ్చి నవ్వుచు స్వంవశీయ ప్రధాపంబు నె

ల్లను వాక్రుచ్చుచు వంశవృక్షయుత పత్రంబొందు నాచిచ్చి పొ
మ్మవి పంపెక కలగొట్లవంశజులు లక్ష్యరెడ్డి పుత్రుండొగిన్.

సీ॥ శ్రీమద్రమానాథ నామమంత్రోపాస
నాధురీణులు పాకనాటిరెడ్లు
సత్రనిర్మాణాది సత్క్రియావిధ సము
న్నతయశస్కులు పాకనాటిరెడ్లు
దార్శిద్ర్యదేవీ విహారప్రదేశ మా
నవపోషకులు పాకనాటిరెడ్లు
రామాయణాది సద్గ్రంథార్థపరిశీల
నామసమ్ములు పాకనాటిరెడ్లు

గీ॥ పా్రిజ్య సామూర్జ్య సౌభాగ్యపాలనాక
నన్మకుటధారకులు పాకనాటిరెడ్లు
అట్టి శ్రీపాకనాటిరెడ్డన్వయములు
కలదు పై జెప్పినట్టి చాగంటివారి
పాలెమందున సత్కీర్తి భరితమగును.

౧౧

గీ॥ అట్టి శ్రీపాకనాటి రెడ్డన్వయమును
గలదు పులిగోళ్ళగోత్ర సంకలితమైన
భవ్యకలగోల్లనామాప్తి వరలుచుండు
వంశమొక్కటి కవి మతిపాత్రమగును.

౧౨

ఉ॥ ఆకలగొట్టి వంశమున సంబుధికిందుఁడునాజనించె సు
శ్రీకుఁడనంతరెడ్డి మురళీధరదివ్యపదాంబుజాత చిం
తాకలనావరాయణుఁడు న్యాయపథస్థుఁడు సత్యభాషి సు
శ్లోకి తటాకధర్మవిధిశోభితధాన్యుఁడు త్యాగభూషుఁడు॥ 38

౪౦॥ పరమతరాన్వయజాతఁ
స్ఫురదురుసౌశీల్యధన్య ముత్యాలమ్మఁ
కరమసురాగము మీరఁగ
సరయగఁబెండ్లాడి సుఖమునందెనతందున్. 39

ఉ॥ వారిసుతుండు నిర్మలినభాషుఁడు శ్రీపరదేశిరెడ్డి వి
ద్యారుచిగల్గియుండుటనహర్నిశమెప్పుఁబురాణమేదో తా
నారయుచుండి కొంచెముగ నర్థముఁగూడపచింపఁగల్గి దా
పేరుప్రతిష్ఠగాంచె గుణవృద్ధులుమెచ్చగ నెల్లకాలమున్. 40

ఉ॥ అమృహాసీయభాషునకు నాదికళత్రము దివ్యశీల కో
టమ్మ పతివ్రతాతిలక మాడచనత్యము నెన్నఁడైనఁ గో
పమ్మనులేడు పెద్దలిగువారిలఁజూచిన గౌరవిండు నా
యమ్మకు ముప్పురాత్మభవులాత్మజయొక్కతె చిన్నధార్యుఁడం
గమ్మ నిజాత్మనాథపదకంజయుగంబును సంతతంబు చి
త్తమ్ముననిల్చిభావనముదానొనరించుచుభర్తృభక్తి సీ
తమ్మవిధాన రాజిలిసుతాతిలకంబులగాంచె నిర్వరఁ. 41

ఉ॥ ఆపరదేశిరెడ్డి తనయత్రిరయంబునఁ బెద్దవాడు ని
 నిష్ఠోపుడు కోటిరెడ్డి నయసూరి ద్వితీయుడు సర్పిరెడ్డి శ్రీ
 దీపకుండదిభీరుడు తృతీయుడు వేంకటరెడ్డి పుత్రిఁ
 రాపరలక్ష్మీయంచు ప్రథసందిన శ్రీయలివేలమొల్లయన్. 12

ఉ॥ ఆపరదేశిరెడ్డి ప్రతిమార్కభవుండగు కోటిరెడ్డిగా
 రీ పృథివీతలంబున సహీసయశోధసమున్నణించి చా
 దాపము మాయమయ్యె నటువంటి శుభాత్మునిపేరు శాశ్వతి
 స్థాపనఁజేయ నార్యతినొసంగితి వానికిఁ బ్రేమరేతానన్. 13

సీ॥ పరమిభక్తుండను ప్రథకుఁదార్కాణమీ
 యంజనాశనయ దేవాలయంబు
 దార్పికుండనుటకుఁ దార్కాణమలరహ
 దారి ముప్పాళ్ళఁత్రప్రతిష్ఠ
 దాఁచిర్చినిధియనఁదార్కాణమగుసల
 కఱపులో నిడురాగిగంజిపోత
 బహుశాంతుఁడనియెడు ప్రథకుఁదార్కాణ మా
 యొడ్డెలకొనగిన యోగిరంబు

గీ॥ రసికుఁడనుటకు గొప్పతార్కాణ మిట్టి
 వృతిని నీకంకితంబు చేయించుటరయ
 బళిర ! మృతజీవులగు యశో భరితులందు
 మేటియగుఁగాదె కలగోల్ల కోటిరెడ్డి.

సీ॥ వాసుధేయీనాథ భక్తావతంసవా
 తాత్మజపాదినేవాస్పదుండు
 శ్రీరాజయోగాఖ్య సిద్ధాంతబోధన
 విధిసమాదర్శితావేశభరుండు
 ధర్మకార్యక్రియాతాత్పర్యసంతోషి
 తాశేషజనహృదియాంబుజుండు
 స్మితపూర్వభాషణ శ్రీపశీకృతసర్వ
 మానవజేగీయ మోసయశుండు

గీ॥ పండితప్రియుండు మధురసంధాషణుండు
 శాంతిసుగుణాభిరాముండు సహృదయుండు
 శ్రీల చాగంటివారిపాలెం నివాసి
 గురుపులకు వేల్పుగిడ్డి శ్రీకోటిరెడ్డి.

45

శా॥ అన్నా ! రెడ్డికులావతంస ! మహనీయవ్రజ్ఞ ! దేవాంశసం
 పన్నా ! ధన్యుడవీపు నారృతిని సంధావించితింకేమి నీ
 చున్నేమంబున మోక్షమేకలుగు నాచుగ్గూడఁ జిత్తంబునం
 దెన్నన్సంతసమయ్యెఁ దాపక యశంబీరీతి వ్యాపింపగా.

46

ఉ॥ నాకృతి భక్తిమూలము సనాతనధర్మపరాయణుండ వీ
 వేకరణేం గనుంగొనిన నిట్టిప్రయత్నము యోగ్యమేరదా
 నీకారకేమొనేను సవనీతసమాసకవిత్వధార ను
 శ్రీకృతి వ్రాసినాడ మృదురీతినిఁకేటికి స్వీకరింపుమా ?

47

ఉ॥ నీవిటలేకపోయినను నీకదియేమికొఱుతలేదు వి
 ద్యావిషయజ్ఞ : నీమనుమఁడై చెలువొందెడు సర్వరెడ్డి యం
 దావిమలస్వభావమది యంతయు నచ్చునగ్రుద్దిసట్టు సు
 శ్రీవిలసిల్లుచుండఁగ సరే యని సంతసమొందితిఁ మదిఁ. 18

ఉ॥ ఆరయ నీవు నాకృతిమహాదృతిమీరగ నందితేని మం
 దారతరుప్రసూనభరదామములన్నినుఁ బూజచేసి ద్విం
 దారకవారకాంతలు సుధామయవాక్కుల సత్కరించి ప్రే
 మారగ గౌఁగిలించల కహా యనిపించురు సద్యశోనిధీ ! 19

ఉ॥ ఈతని ధర్మకార్యముల నెల్లలిఖింపఁప్రబంధమానితీ
 వ్రాతకె పెర్గిపోయెఁగృతిధారతమంతగఁ గోటిరెడ్డి ముఁ
 వాతతనూజమీఁదఁ గవివద్యుడొకండు కృతిస్రవించఁ దా
 నాతనికిచ్చె నూటపదియాళ్లను నెంతరసజ్ఞుఁడోగదా. 50

చ॥ చిరునగవెప్పుడోష్టపుటినీమనుఁ జిందులుద్రొక్కుచుండు సు
 స్థననయనంబులెప్పుడు కనజ్జలజంబులనంగనొప్పి దు
 ప్పరుషతలేని దృష్టుల ప్రసారముచే వెలుగొందుచుండు నా
 సరసునరా "ఫౌజో" గనుఁడుచాటునుసత్యమొ లేక సత్యమో.

ఉ॥ శ్రీలుచెలంగ సభ్యులు విశేషముగా నడయాడుచుండు ము
 ప్పాళపుగ్రామమందున నెఱాసన సత్రముగట్టితీవు చా
 ల్బాలును కీననీహపరంబులు రెండునుగల్గెనయ్య మీ
 పాలెపుకీర్తి నీవలసఁబ్రాతఁజూమీ : దిశలన్ సుహృన్మణి! 51

ఉ॥ అన్నియుఁ బుష్పరేయగును నాథర“కుమ్మెత”గూడ పువ్వె యే
మున్నది రాభమందు సుగుణోన్నతిఁజెందు గులాబిపుష్పమే
పన్నెరువచ్చె సత్తై ధనవంతులమేమని విట్టవీగు వెం
కన్ను లిఁకెందిఱుండిరిటుగానొకఁడైనను నిన్నుబోలునే. 54

ఉ॥ అమ్మహితస్వధావుఁడు శుభాత్మయటంచు సుతింపజాలు కో
టమ్మను బెండ్లియాడె నసలామెనటంద్రుపతివ్రతాసుతే
జమ్మునఁ బుట్టెనంచు సవసానదశాస్థితిసందిరూడఁ జి
త్తమ్మున భర్తృధావనమెదక్క నెఱుంగదు విష్ణునామముఁ.

చా॥ ఆసుళ్లోరుఁడు కోటిరెడ్డి వినయవ్యాపారులన్నుత్రుల
స్నేహంపన్నుల మువ్వరంగని గతించెన్ వారరే వీరు వా
చాసంతోషిత పద్మనాథుఁడగు లక్ష్మరెడ్డి వేదాంత వి
ద్యాసారఙ్గాఁడు బాలిరెడ్డి సుగుణుండైనట్టి పద్దేశియుఁ. 55

చా॥ సారాచారవిచారశీలుఁడగు లక్ష్మరెడ్డి నారాయణో
దార శ్రీచరణాంబుజ ద్వితయచింతానక్తుడై సర్వరఁ
శ్రీరంజిల్లెడు పుత్రులంగనియెవారిఁ రాదికాభర్త పేర్
మారఁ రక్షణఁజేయుఁగాక తతభాగ్యంబిచ్చి యెల్లప్పుడుఁ. 56

—• షష్ఠ్యంతములు . —

కం॥ ఏతాదృశగుణనిధికిన్
సీతాప్రాణేశపాదనేవారతికిన్

భూతల దై వకృతాశీ
స్పృతశ్లోకప్రధావప్రీతిరవతెన.

57

౬౦॥ పావనవారతసూభవ

దేవాలయ ధర్మచార్యదీపిత విచర
శ్రీవై భవ పరితోషిత
ధావసునకు రాజయోగ పరిణిరమతికా.

58

గీ॥ అమల కలగోట్లనామపంశాబ్ధి పూర్ణ
చంద్ర శ్రీరోటిరెడ్డి సాజస్యనిధి
సస్వవాయాభిషృద్ధిగా నిస్మిదీయ
కృతికి గాథావిధాత్రమం బెట్టిదినిస- —

59

(శ్రీ)గుడిమెళ్ళవంశమణి శ్రీలపితాపుర రాట్నధా మహా
ధాగ ప్రతీక్ష్యరంగ గురుబ్రహ్మ రిధోత్సవ వైభవంబు శ్రీ
ధాగవతో త్రమాశిషమువల్లనొరింత కొఱంతలేక కొ
న్నాగిన సంతసించి మఱునాఁడు సుఖంబుగ నేదరుండితిన్. (1)

౬. అత్తరి నేదియోయొక మహాపరిణామము చిత్తమందు రే
కాత్తగ మౌనభావమునఁ గొందొకనేపు హయాస్యమంత్ర సం
పత్తి విశేషవైఖరిని భావనచేయుచు నిద్రబోవ రో
దోత్తరపుణ్యశీలగు కొందఱు శ్రీయుత వైష్ణవోత్తముల్.

౭॥ వేకువజామునందుఁ గనుపించిరి వారలు సూక్ష్మప్రపంచరే
ఖాకమనీయఫాలురు వికస్సరవోమల దివ్యమంగళ
శ్రీకరదేహధారులు శుభీస్మితభోభితులంబుజాక్షమం
త్రాకలనాపరాయణులు తప్తసువర్ణమయాంబరోజ్వరుల్. (2)

౮॥ హారకిరీటకుండల పదాభరణాది సమస్త రత్నభూ
షారచనామనోహరులు షస్సుమయస్ఫుటదట్టపత్రశో
భారమణీయలోచనులు భవ్యమసస్కులు కోటిమన్మథా
రారులు భక్తులందునను కంపవహించెడు సత్వమూర్తులు॥ (3)

౯॥ అంతటవారికోమల మహాత్తరరూపవిశేషసంపద
శ్రాంతవిలోకనా పరవశంబునఁ గొందొకనేపు నేను వి
ప్రాయఁడనై పదంపడి విభాస్సరతస్మృదుపాదపద్మసీ
మాంతమునందు సాగిలియమీంతమువ్రాలినమస్కరించితి॥

ఉ॥ ఎచ్చటనుండువారలిట లేమినిమిత్తము పచ్చినారలీ
రచ్చముగా ముటుండలసందింశి నముచ్చపురొడురించు నా
కెచ్చజనించుచున్నది యహీనవిగుడ్డచిత్తులార ! మీ
పచ్చినవారణంబుగవచ్చునె దాసుఁడు సాభిలాషుఁడై . 65

ఉ॥ అరయమీరు విష్ణుసుగుణానుభవంబునుదేసి ఘోరసం
సారపయోధిదాటి విరజాసరిదూర్మిసుధావగాహన
శ్రీరఘణీయ మంగళశరీరగులాచు స్వయంబ్రహ్మ మహా
దారవిటంతలోడిముసఁ దిద్దయునుందెమి నిత్యమూరులా ! 66

ఉ॥ వారః నిరంజరంబిచటఁ గామ్యఫలప్రదియొగవారమ
స్తోత్రముగానొసర్చి కడుశ్రోత్రియవద్ధతి సుద్ధిరించి గం
గారమలానిలాంబురవిరాసిత నాందిసంబంజననరం
ధారిలితాధరాఘ్రిర మమత్వమునందెడు పుణ్యమూర్తులా ! 67

ఉ॥ లేత : కళిందిపర్వతదరీప్రభవద్యమునాతటిగ బృం
దాకమనీయ వానసలతాభవనంబులఁ గోటిమస్మధ
శ్రీరీతఁగుక్కచున్న మురళీధరు నిత్యనివాసధన్యగో
లోకనివాసతంగరిమిరూక్షతసుందెడు గోపవృద్ధులా ! 68

ఉ॥ పరమపవిత్ర భాగవతపాదసరోజ రజోవిశేష ధూ
సరితళిరీరుఁడై తనరు నజ్జనుఁడారయ నన్యజన్మ దు
స్సరణినిఁజెందిఁజాలడని సాగిలి నేను ఏదీయ దివ్యసుం
చరిపదిసన్నిధానమున దండముమాడ్కి నమస్కరింపగా . 69

౬॥ వారలు తక్షణంబున నపారకృపారసపూర్ణనేత్ర పం
 చేరుబూలై సమీపమునఁ గేలుమొగిద్చి పసింఁచియున్న శ్రీ
 సూరిని నొక్కనింగలియఁజూచిన నామహనీయుఁడంతఁద్రే
 మారఁగ నన్నుఁ జీరిదరహాసవిశోభితఛాషణంబునన్ 70

౭॥ ఓయి! యమార! చెమ్మిక సహో! భవదీయపురాజసుష్కృత
 స్పాయదగణ్యాపుణ్య పనవాటిక పూచిఫలించెనయ్య నా
 రాఁజుణటాపచిహ్నుల నలంకృత దివ్యశరీరుడై న వీ
 రే యలనిత్యసూరులని యింపుగఁ బల్కిన సంభ్రమంబునన్.

౮॥ బళిరే! దేవరవారలందరును భాస్వత్కోటి మార్తాండ ము
 స్తల తేజస్సమనై జకాంతిగవిమన్తభ్యాతలోకంబునం
 దిల శేషాహి సహస్రభోగకృతశయ్యాకాయ నారాయణో
 జ్వల పాదార్చన మాచరించెడు సదాపశ్యచ్ఛదాసూరిలా : 72

నీ॥ రంతస్థరీలంబి కమనీయతులసికా
 కల్పితమాలికా గంధలహరి
 అరసీసుమపేశలాప్రాకృతోజ్వల
 దివ్యమంగళదేహ దీప్తిభరము
 శారదేందుప్రభా సరణివిభాస్వర
 ద్వాదశపుండ్రోరుభవళిమంబు
 మహనీయతపనీయ మయపీతకోమలాం
 బరకాంతివై ఖరీ వై భవంబు

గీ॥ మంత్రరత్నానుసంధానమహిమవిచల
 దోష్టపుటికామనోజ్ఞత్వమో మహత్ము
 లార : మీరలు శ్రీనిత్యసూరులనుఁడు
 జేయిచున్నప్పటికిఁగూడ సంశయంబు
 గలిగె దుర్వార ప్రకృతి సంగతుఁడనౌట.

73

ప॥ అరరే ! నాదుపురాజనూరచిత పుణ్యస్ఫూరసౌభాగ్య వి
 స్ఫురణం బిట్టి విశేషమెచ్చటయినన్తోద్యంబుగాదొక్క శ్రీ
 హరి పాదాంబుజదాసులార : భవదవ్యాజోపకారంబు నె
 క్కరఁడిం దీర్చుదుఁగానిచోఁ దతకృతఘ్నత్వాప్తిలో గుండనే

ఉ॥ ఓ మహానీయులార : కరుణోజ్వల విష్ణుపదాంబుజాత చిం
 లామృదుచిత్తులార : భవదాగమసంబువఁడేసికాదె నా
 ధామము హృతమయ్యెను గృతార్థుఁడనైతి ముదంబుగల్గె దు
 స్తామసమంతరించె గతజన్మకుభంబు ఫలించె నెంతయు॥ 74

ఉ॥ సారవిచారశీలురగు సజ్జనులెప్పుడుఁగూడఁ జూడ నీ
 హారసమానమైన హృదయంబును గల్గినవారలౌట నీ
 ష్కారణప్రీతి లోక కలుషస్థితిబాపఁగఁజేయుచుండు రా
 తీలనఁగాదె మీరలు మదీయగృహంబున కేగుదెంచుటల్. 75

ఉ॥ కాని మహాత్ములార : భవరత్నమనీయ పదాంబుజాతని
 ధ్యానమునన్భవాంబునిధి దాటగనోపుదురస్మదాదు లెం

తేని నిరంతరంబు అస దీశ్వరకోమలదివ్యవిగ్రహః
నూనవిలోకనావిధివిసోదులదెంతటి ధన్యులోగదా !

77

౬॥ ఆరయ సర్వవేశల మహాత్మ సుదర్శనపాణిశ్రీపదం
భోరుహసన్నిధానమునఁ బూజిలొనర్చుచు మోదమొందె
సూరివరేణ్యులార ! కడుఁజోద్యముగాదె భవత్సమాగమో
దారత దీనికెల్లను బ్రధానపేశేషమదెద్దియోగదా !

౭॥ భాగవతోత్తమీయపదపంకజసంతభావనాఫలం
బా ! గతిజన్మపుణ్యపరిపాకవిశేషమ ! దివ్యతీర్థియా
త్రాగమనప్రథాపమ ! మురాంతకనేవయ ! హేతువీ మహా
యోగము సంభంచుటకహో కరుణామయులార ! తెల్పురే ! 78

౮॥ దాసజనావసోద్ధరణ తస్మైలువారెడు భాగవీమనో
వాసునిదాసులార ! మమువంటి దురాత్ముల నుద్ధరింప వేం
చేసిన పుణ్యులార ! భవచింతలచేతఁ గృశించుచున్న యీ
దాసుని నుద్ధరింపుఁడు సుధారసశీతల వీక్షణంబులకా. 80

౯॥ దేవరవారలందరకు దేనినిమిత్తము దివ్యతాంతి సం
భావితమైన చక్రధర పత్తనముస్విడనాడి ఘోరపా
పావిలరోకమందున సదాటసఁజేయఁగనుత్సహింతు బృం
దావనచారిభక్తులకు దాసుఁడువచ్చెనె నేడు జ్ఞప్తికికా. 81

౧౦॥ నేనిటనుండఁజాల సవసీతసమానమనస్కులార ! మీ
తో నను వెంటబెట్టుచాని దోడుకపొందు ఫరాంగనాకుచ

ధ్యాసమలీమసాత్మలహః దావలమౌ కలిదాలమందు దు
ర్జానత సుంటకంపె నిమిషస్థితిచాలదె సూరిసన్నిధిఁ. 82

ఉ॥ పాపము చూలిపోవుట శుభఁబలు పెంపువహించుచుంట సం
తాపము లాటిపోవుటయధర్మపరత్వము వృద్ధియౌట దు
ష్కోపము శాంతినొందుటలు గోరినవోర్కెలు సిద్ధిఁగంట ప
ద్మాపతిపాదనేపటల దర్శనమాత్రముచేతనేకదా ! 83

చ॥ ఇటనిరసుండఁజాలసని యెన్నివిధంబుల వేఁచుకొన్న మీ
రిటుసటుఁజూచి నవ్వెదిరదేటికిఁ జెప్పుడు దోషపుంజ సం
ఘటనము యుష్మదీయ బహుకమ్రుపదాంబుజ శ్రీవిలోకనా
ర్చిటులఁదొలంగుఁగాదె తమవద్దను దోషయు ధన్యుఁడొగదా.

ఉ॥ ఔను శతాపరాధుఁడ మహాత్ములదూషణఁ జేయువాడఁ సుం
తేనియు దాసధర్మమని దీనులకీయఁగలేదు యొక్కసా
రై నను రామ కృష్ణ యను టంతకుమున్నెహాశక్తి దారసం
తానములందునున్న మిమతల్విడిపోవఁగఁజాల పెంతయుఁ 84

ఉ॥ ఈదృశదోషదూషితుఁడ రెట్లు పవిత్రముకుందలోకసం
పాదనఁజేయ సర్వుఁడని పక్కుననవ్వితమంటిరా ! భవ
త్పాదసరోజపాంసు పరివర్తన ధూసరితో త్రమాంగుఁడ
య్యా దిరిజేరలేదె కలుషాంబుదిదాటి పునీతచిత్తుఁడై. 85

చ॥ అదియునుఁగాక సర్వవిషయంబులు మీకువిరుంతవాసిశ్రీ
పదనశిసద్వయీసతతధావనసంగతదివ్యదృష్టి సం

పదనపగాహితంబులగు భాగవతోత్తములార ! గాన మీ
ఏదిములు పట్టుకొంటి నతపాలకదృష్టి ననుగ్రహింపుఁదీ. 87

ఉ॥ దీనజనావనోద్ధరణ దీక్షవహించిన సూరులార ! మీ
రేనియు నిట్టిదాసుని శుభేక్షణదృష్టి ననుగ్రహింపరే !
హా ! నవనీతమందురె మహాత్ములచిత్తమదేది యింక రా
మాసుజాఁడేమిగావలయునంచు మహత్తరరోదనార్పటిఁ 88

ఉ॥ వారిపవిత్రపాదములపైఁబడి రేవక రోదనార్పటి
ధారముచేత నర్బిశలు బ్రద్ధలుచేయుచునున్న నన్నుఁ బ్రే
మారఁగ నట్టెచూచి విమలాశయుఁడొక్కఁడు లేవనెత్తి మం
దారమరందితుల్య వచనంబుల మెల్లగ బుజ్జగించుచుఁ. 89

ఉ॥ నాయన ! చింతవెట్టకు మనంబుననీకు శుభంబుగల్గు నా
రాయణపాదపద్మమున హర్నిశముస్ఫుజియింపుచుండు మే
మీయెడలేగుదెంచఁ గతమేమనఁ జెప్పెద మాలకించవ
య్యా ! యిటురమ్మటంచుఁ జెవియందువచించెనుదద్రహస్యముఁ.

ఉ॥ ఈవిషయంబు నెన్నఁటికి నెవ్వరితోడ వచింపకో చిరం
జీవి ! మఱొక్కసంగతి విశేషముమేమిట నిల్వఁజాలమీ
పావనఝూర్తిగాఢ కలిపాపహరంబగుగాన నీవు గౌ
రీవిభుమాశినిస్రతసరిద్రయతుల్యకవిత్వధార సం
భావనఁజేసి సత్కృతిగ వ్రాయుమటంచును జెప్పి వెండియుఁ

ఉ॥ రావునఁ గొంతకాలమిటు కంజరళాయతనేత్రపాద సం
భావనఁజేయుమద్ది కలిపాపముఁ జేరఁగనీయదో చిరం
జీవి! ముకుంద దివ్యగుణచింతనకంటె దపస్సు యాగదీ
జ్జవిధి గొప్పగాదపరజన్మనివృత్తికి నీయుగంబునఁ. 92

ఉ॥ అన్నిటికంటెహేయవిషయాదృతినందక శాంతిదాంత సం
పన్నత నొంది శ్రీగరిమభాసిలు పెద్దల గౌరవించుట
త్యున్నతమైన పద్ధతి మహాజ్ఞల భక్తి కుమార! గాన నీ
తెన్నఁటికై నఁగాని యిదియేసుమి మిక్కిలి ముఖ్యమీధరఁ.

చ॥ అని మఱియేమొ చెప్పుతఱి సంతటనేను మహాసుధాప! దా
సునకొకసంశయంబు కృపజూతురెయంచు పచించుచుండ ని
స్వనగతివారదృశ్యులయి సాగిన దుస్సహతద్వియోగరో
దనమొనరింపభీతిఁ జెయిఁదట్టి సతీమణినిద్రలేపినఁ. 93

గీ॥ తక్షణమనిద్రమేల్కొని తత్తరమున
వెదకితి నదెద్దియో పాటవేసినట్లు
కొంతపఱికిది కలయని శాంతి నొంది
దీవివిషయంబు నించుకరెలియగోరి. 94

ఉ॥ ఆమఱునాఁడు నేనొక మహాత్ముని సన్నిధికేగి తత్పురో
ధామమునందుఁ గొంతవడి దండముమాడ్కినమస్కరించి యో
స్వామి : సుధీమణీ గతనిశాంతమునందొక వింతస్వప్నము
ద్దామగతిన్లభించెనని తద్విధమంతయు విన్నవించితిఁ. 95

ఉ॥ అంతటనామధుండు తనయా : యిటమూఁడుదినాలనుండి శ్రీ
మంతుని వైదుషీవిషయమాస్యచరిత్రుని వీరిరావురీ
రాంతసభాసమర్చితునిఁ గౌరవరీతి భజించుచున్న సీ
కింతటి యోగమబ్బుటరు నేమివిచిత్రము తత్వమెన్నఁగా. 97

ఉ॥ ఆరయ నీవు దీనివిషయంబున శ్రద్ధవహించియుండి చి
త్సూరి కథావిశేషమును నుందరరీతి రచింపుమయ్య ధీ
సారము భావపోషణము శ్రావ్యకవిత్వము కల్పనాచమ
త్కారము తత్కథా విషయధారణ పెంపువహించుచుండు ప
ద్మారమణీ హృదీశపదదాసమహాత్ముల దర్శనంబుచే. 98

గీ॥ సత్యమో లేకసత్యమో జరిగినట్టి
దిద్ది, పాఠకు లేమైన నెంచుకొనుఁడు
కలఁడు కలదన్న దేవుఁడు కలఁడుగాని
లేదటన్నచో నాతిఁదేరీతినుండు. 99

గీ॥ స్వప్నసాక్షాత్కృతోత్తమ భాగవతకృ
పాకటాక్షవీక్షిపరీపాకగరిమఁ
దస్మహాసూరి దివ్యవృత్తాంతమెల్ల
రచనఁజేయుదుననెడి ధైర్యంబుగలిగె. 100

ఉ॥ శ్రీపులిగోళ్ళగోత్ర కలశీజలరాసి మృగాంక : భూమిపు
త్రీపతి నామమంత్రవిమలీకృతమాంస : దానకర్ణ : ధై

ర్యాపరమేరిధూప్రి : సుగుణాస్పద బ్రాహ్మణపోషణై కదీ
 ఔ : పరదేశిరెద్ది రసయా : మితధాషణ : సత్యధూషణా : |||

ఇది

శ్రీ గుడిమెళ్ళ రామానుజాచార్య విరచిత

ము ర శీ ధ ర వి లా స ం బ సు

నర్వచసప్రబంధమిందు

ప్రతిమోల్లాసము.

—

ము రళీ ధ ర వి లా స ము .

మృత్యుశ్శయ

ద్వీ తీ యో ల్లా స ము .

౪౦॥ శ్రీకలగొట్ల కులాంబుది
రాకానీహారకిరణ : ప్రధితవితరణా !
లోకారాధ్యచరిత్ర
శ్రీకాంతాదయిత పాదనేవాభరణా!

1

గీ॥ ఎవ్వఁడాసూరి యిచ్చటనేమిచేసి
ముఖ్యమగునట్టి నిత్యవిభూతికేగె
తత్పురందెద్దియను తత్కదావిశేష
విషయమంతయు వివరింతు వినఁగదయ్య.

2

ఉ॥ ధారణఁ బుణ్యభూమియని తద్దయుఁ బేరుగడించుకొన్న శ్రీ
చారతఖండమందు నొకవైపున నందపురాగ్రహారము
న్నేరునఁ బల్లెటూరొకటి నిత్యవిభూతివిధంబుగా సదా
సూరి విరాజమానమయి శోభిలుచుండె విచిత్రవైభరిన్.

3

ఁ॥ దానిసమీపమందె సతతస్రవదచ్చవయఃప్రపూర్ణ కృ
ష్ణానదిపాయయొక్కటిప్రశాంతగతిఁ బ్రవహించుచుండె; మం

దానిలలోలతీరవివిధదుర్మమపుష్పగలన్మరందదా
రాసపగంధవాసితరంగపరస్పరఘర్షణాప్తిచేన్.

4

ఉ॥ ఆలలితాగ్రహారమున సద్భుతశోభఁ జెలంగుగొప్ప దే
వాలయముండె నందుజనతాత్తిహరుండగు వేణుపాణి స
త్యాలలనామణీ ప్రణయదాస్యవిధానవిధేయతాప్తిఁగా
బోయి పసిందియుంట జనమోహకరస్పృహణీయరూపుఁడై . 5

ఉ॥ శ్రీలటఁదాపలంబగు కిరీటము శీర్షమునందుఁగుల్కు ప
కాగ్రిలకపాళి ఫాలఫల కాంతరసీమఁజెలంగ దివ్యవం
శీలత కోమలోష్ఠపుటిఁజెన్నువహింపఁదదగ్రహారదే
వాలయమందునున్న కమలాక్షునిఁజూచిన జన్మమున్నదే. 6

ఉ॥ స్ఫీతకృపా సుధాలహరి శీతలకోమలకాంతి దివ్యపార్వ
భాతికబాలభానురుచి వై భవ పుల్లసరోజపత్ర శో
భాతలలోచనద్వయ విధాస్వరుఁడౌ మురశీధరుండు చే
యూతనొసంగుచుండ సుఖమొందుచునుందురు తత్పురీజసుర్.

ఉ॥ మోమున ముద్దునవ్వు జనమోహనమై వెలుగొందుచుండ ప
క్షోమణికాంతిదేహమున శోభిలుచుండ దయా రసంబు దృ
క్సీమఁజెలంగ వేణువాకకేలఁ దళత్తళలీన సత్యభా
మామహిళాసమేతుఁడయి మాన్యులఁబోవుచునుండునాపురిన్.

ఉ॥ ఆలలితస్మితాస్యము మహాత్ములనై ననుమోహపెట్టు పా
పాలను రూపుమాపుఁ దొలిబామునఁజేసినయట్టి గొప్ప పు

త్యాగలభింపఁచేయు హృదయంబునఁ గోరినయట్టి సర్వదా
మ్యాలనోనర్చుచుండు ససుమానములేదిట రేళమేనియున్ . . ॥

౬॥ అరుణుఁడురారమున్నె విమలాపగమజ్జన మాచరించి థా
స్వరవిమలార్ధ్యపుండ్రములఁ జక్కఁగఁదాలించి మంత్రరత్న చి
స్ఫురదధరోష్ఠతై ద్రమిడసూక్తిపచించుచు సందసూను సు
స్థరచరణారవింది కలనాద్యతిసుంపిరు రిత్పురీజనుర్ . ॥

౭॥ అపురిసందరున్ భగవదంశసముద్భవు లంబుజాక్ష చిం
రాపరిపక్వభక్తిగుణధన్యులు ద్వాదశసూర్యపుండ్రరే
భాపరిణాహరౌమలవికస్వరదేహులు సర్వశాస్త్రవా
చాపరతత్వనిర్ణయవిచారులు శ్రీయత వైష్ణవోత్తిముల్ .

౮॥ ఆమహనీయశీలర గృహంబులు నూటికిఁబై ననుండెఁ గా
నీ ; మకరందబిందు కమనీయ నిరంతరధోరణీ మహా
ద్రామ కవిత్వధారగల ధన్యులుకొందఱు పూర్వమందు వి
ద్యామహితాత్మురౌ ప్రభులయండ పసింపఁగనేగి రెన్నఁదో . ॥

౯॥ అరయ రసజ్ఞులైన వసుధాధిపచంద్రులు పూర్వమందు సుం
దరసురుమారదివ్యకివితారచనావిధిశక్తి మత్కవీ
శ్వరులను దోడితెచ్చి తమసన్నిధి నిచ్చుచునెప్పున్ మహా
దిరణపురస్కరంబగు విధంబునఁ బోషణఁజేయలేదొదో . ॥

౧౦॥ నేటికిఁగూడ నచ్చట కనీసము నల్పదియిండ్లుగల్గి యే
నాటికి మాసిపోవని సనాతనదివ్యయశస్సు దిక్కుల

న్వాటిలుచుండఁ బాడికిని బంటకు నెట్టి పొలుంతలేక పో
రాటముచేక నిత్యసుఖులై వసియింతురు తెచ్చురీతినుల్. 14

ఉ॥ ఎన్నఁగ పల్లెఱురెయగు నీపురమారసిచూడ దానిలో
కోస్తటవై భవంబు మఱియొక్కపురంబునలేదు ధాగ్యసం
పన్నత చిత్తశాంతి కుభవర్తన సర్వకలావిలాస సౌ
భ్యోన్నతి భీతికాలత మహోజ్వలశక్తి చెలంగునెంతయు॥. 15

ఉ॥ హాయినిగొల్పునట్టి విమలాంబుభరాలస కృష్ణవేణి కృ
ష్ణా : యని పిల్చువారలను సత్కృపఁగాచెడు వేణుపాణి దే
వీ : యిఁదెనివెమాకనిన విశ్వజయంబొసగుర్పు వాణి యీ
హా : యటవై భవంబు త్రిదశాలయవాసులకై సఁ గల్గునే ?

శా॥ సాయంకాలమరుత్కిశోరకలనానంపుల్లమర్లీలతా
స్పాయత్కేసుమమంజరీ సముదయ ప్రస్థంధిమారంధిధా
రాయాతోరుసువాసనాభరమునస్రంజిల్లు పుష్పద్రుమ
ద్వాయావాసతకన్న మిన్నయగునే స్వర్గస్థభోగముల్. 17

ఉ॥ అంతములేని శోభ సరిరారెడు శాద్వలముల్దినార వి
శ్రాంతిరీ : దావలంబులగు చక్కని నైకతభూములున్నన
శ్రాంతినొసర్చునట్టి యదుసత్కులభూషణ దేణుపాణి పా
దాంతిదేశముల్సరలకై నను మోహముఁగల్గజేయవే. 18

ఉ॥ పావనమైన మౌనివనవాటికపోలిక నిత్యసూరి సం
నేవితమై స్వయంరుచివిశేషగనిత్యవిభూతిమాడ్కి సం
భావనఁజేయఁగాఁడగిన భాసురనందపురంబునందు వి
ద్యాసనియాది సిద్ధుణప్రధానతనొప్పెడు కొన్నివంశముల్. 19

ఉ॥ భాసురకీర్తి భాగ్యమున వాటిలఁచుండఁగ వానియందు వి
ద్యాసదనోపనామరమహాస్వయమొందు చెలంగుచుండె న
చోచ్చి ; సతలాగమజ్జుఁడును సుందరరూపుఁడు నై స్థిరుఁడు వా
చాసరసుండసింగ నొక సాధుపుపుటై సుధాంకువై భరిన్. 20

మ॥ సచిత్రీకుండు కలాభిరాముఁడు తమస్సంహర్త సర్వజ్ఞతా
పదకోటీర సమర్చసీయుఁడు జగత్ప్రహ్లాదనోత్కుండు సౌ
భ్యదేశోధారఁడుల్లసత్కువలయ వ్యామోహి సంభావనా
స్పదుఁడౌ వైష్ణవశేఖరుండు ద్విజరాజభ్యాతిఁ బెంపొందఁడే.

ఉ॥ ప్రియము ముప్పదేండ్లకటుపై బడియుండదు సర్వశాస్త్ర వా
చాయతనంబు వానిరసనాగ్రము సర్వగుణప్రధానుఁడా
ప్రియనరారిమూర్తి యుభయాగమశీర్ష ప్రబంధసూక్తి పా
రాయణ పండితుండు నయరాజితశీలి మహానుభావుడు. 22

సీ॥ ప్రతిపదప్రస్యంది ద్వాక్షిసుధారస
భరరాశిదాస రావ్యములఁజదివె
పండితరాయాది ప్రాకృవి కల్పితా
లంతారశాస్త్రమర్మములనెఱిఁగె

కాణాద తిర్క్క విభ్యాతినానాపూర్వ
 పక్ష సిద్ధాంత కల్పనలసరసె
 అమల శ్రీపాణినీయాగమభాష్యాంత
 పతనపాతన పరిపాటినందె

గీ॥ ఇరుచిదై దేండ్లు మించని యీచునందె
 పూర్వసంభవ సంచిత పుణ్యానిచయ
 పరిణతినమేధమాన శోధాప్రపూర్ణ
 నిర్మలోదార తీనవాన్మేషగరిమ.

23

సీ॥ భవ్యగీతాశాస్త్ర భాష్యగంభీరార్థ
 పరిశీలనక్రియా పటిమగ్రాంచె
 శ్రీభాష్యకోశ విశేషవాగ్ధోరణీ
 మాధురీగరిమఁడన్మయరఁడిసరె
 నాలాయర ప్రబంధస్థీర శ్రీసూక్తి
 సంప్రదాయార్థ విస్మయతనందె
 ఛారతి శ్రీభాగవత రామక్కథా
 దికపురాణార్థ బోధకతఁగనియె

గీ॥ ఇట్టులీతఁడు ముప్పది యేండ్లలోనె
 పాణిఁగన్నట్టు బదరికాఫలముమాడ్కి
 వివిధశాస్త్రార్థవాదన విషయములను
 గనియెనాచార్య నత్కృపాకలనఁజేసి

సీ॥ ఉభయకర్తములందునుజ్వలశ్రీగల
యొంటిరాపోగులజంటమెరయ
ముఖమునందున జనమోహనకరమైన
శుభోర్ధ్వపుండ్రంబు సొగసులొలుక
అంసభాగమునందు నతిపాండుయజ్ఞోప
వీతసూత్రప్రభృత్ వెలయుచుండ
సర్వాంగములయందుఁ జందనాగరుదివ్య
కస్తూరికాలేప కలనమెరయ

తే॥గీ॥ బంధురానామికాంగులి స్వర్ణదర్ప
నిర్మితోర్మిక కాంతుల నీనుచుండఁ
జూచువారల కంటికి శోభగలుగఁ
జేయునావైష్ణవాన్వయశేఖరుండు.

25

సీ॥ మూర్తియీ ! పురుషుల మోహపెట్టగఁజాలు
భవ్యసౌందర్యవిభ్రాజితంబు
పాండిత్యమా : మహాపండితశాస్త్రార్థ
వాదనసిద్ధాంతపక్షకరము
కవనమా : తౌరగకంతనిరంతరో
పాసనాప్రీధిసంపాప్రితంబు
పంశమా : శ్రీవైష్ణవ ప్రసిద్ధోత్తమ
విద్యాసదననామ విలసితంబు

తే॥గీ॥ ధనముధాన్యము ధేను బృందములు పాడి

పంటమొదలైన భాగ్యముల్ పరిధవిల్ల

సన్నివేశలసనుకూలయైనసతిని

గూడిగార్హస్థ్యధిర్మమున్ గొలుచుచుండె.

26

గీ॥ అసలు మురశీధరాచార్యులనెడి పేరు

పిన్నపెద్దలు మురళిగాఁ బిలుచుచుండ్రు

అరయ మురశీధరాచార్యులనుటకంటె

మురళి ముశీధరుండన ముద్దుగాదె.

27

గీ॥ గీతనుపదేశమునుజేసి కీర్తిగన్న

శౌరితాచార్యుడనియెడు పేరులేదె ?

కనుక మురశీధరాచార్యులనుటయందు

సంశయింపంగఁబనిలేదు సరసులార !

28

చ॥ ప్రవరుడుగూడ బూర్వమొకపాటునన్వర్గపథాటిచాహతా

చ్చవసుచుచూచుకాహతిని బంకిలుఁడయ్యెనుగాని యీషహా

వి కంటుపంటి యోగమెటఁగన్నడ దట్టి మహానుభావుఁడీ

యవనిజించుటన్న జననాంతరమం దితఁదేమిచేసెనో.

29

చ॥ ప్రతిదినమందు నాతఁడు దివాకరసారది రాకమున్నె ని

ర్గతరుచితారకల్గ గన రంగమునందుఁజెలంగునప్పుడా

యతమలయానిలాందుర విహారచలద్వహుత్వాత్మభంగ సం

హతితతిజాయమాననిసదార్పణి మేల్కొను సంభ్రమంబునన్.

ఉ॥ లేచి పవిత్రర్షార్ష లహరీచల దంబుకణప్రశాంతక
 ల్యోచితవాతపోతకలనోన్నతసౌఖ్యముచేత విస్ఫుట
 ల్లోచనముఁడై డక్షణముతోరపుభక్తి మనఁబునందు ధీ
 గోచరుఁడై న సందసుతుఁగొల్చి వదంపడి శిష్యయుఁడై . 31

సీ॥ ప్రియచింతావిధాన్వర కృష్ణాస
 దీప్రవాహమునందుఁ దీర్థమాడి
 పార్వణేందుప్రభా పాంతురద్వాదశ
 కమోర్ధ్వపుండ్రరేఖలను దాల్చి
 మత్తభాస్కరశత్రు మందేహనాశకృ
 త్సంద్యాదికర్మ నిష్ఠలనొనర్చి
 స్నాయ దష్టాదశాధ్యాయ గీతాశాస్త్ర
 పారాయణాసక్తి పరతనుండి

గీ॥ అశ్రయించిన శిష్యుల కమితదయను
 ధాష్యభగవద్విషయముల పాఠములను
 దర్శపాణినీయాది శాస్త్రములఁ జెప్పి
 కల్యణేషము నీరీతిఁ గడుపునతఁడు. 32

ఉ॥ తాండవకృష్ణమూర్తి కులదై వతమౌటను భక్తి-వనో
 ద్దండతఁగొంతకాలమవధానితపూజనొనర్చి తీక్షణ
 త్తాండకరావఘాతముల దాటికిసోలుచు ద్వారసీమయం
 దుంచును తోడసావడఁగ నుత్తమభాగవతోత్తమాప్తితై . 34

సీ॥ కరతలామలకంబు కరణీదత్వజ్ఞాన
 మందిన శ్రీయాము నార్యుడేమొ ?
 అల బ్రహ్మశ్రీసూత్రమునకు భాష్యమువ్రాసి
 ప్రథగొన్న యతిసార్వభౌముడేమొ ?
 షట్కామప్రవిషయకసారజ్ఞుడైకవి
 శ్రీగల్గ శ్రీవత్సచిహ్నుడేమొ
 రంగరాజకటాక్ష లబ్ధవిద్యాస్ఫూర్తి
 జెలువొందు శ్రీవిష్ణుచిత్తుడేమొ

గీ॥ అనుచుఁ దర్కింతురతఁడు మహాశుధార
 గలుగు వాచాప్రచార శ్రీకౌశలమున
 వివిధశాస్త్రార్థ సిద్ధాంత విషయములను
 జెప్పువేళలనచ్చొటఁ జేరుబుతులు.

35

గీ॥ అమృహాత్ముని సతిని రాధమ్మయండ్రు
 ప్రియమిరువదిరెండు సంవత్సరములు
 పుడమిమూర్తిభవించిన పుణ్యరాశి
 భర్తనోచిననోములు పంటయామె.

36

గీ॥ పుటమువేసిన బంగారు బొమ్మపగిది
 బహుతపంబునఁ బడసిన ఫలముమాడ్కిఁ
 బుడమిఁగన్నట్టురత్నాలమూటవోలె
 నదయఁ జెలువారు మురళి యర్థాంగిరాధ-

37

గీ॥ అంతమొలికెడు పర్వపుఁజుందమామ
గూడ మోమురు సాటిగాఁజోడటన్నఁ
పర్ణములదాక వ్యాపించి కాంతులీను
కన్నుఁగవలేమి సామ్యంబు కలదు జగతి. 39

గీ॥ భర్త మురళీధరుండు తద్భార్యరాధ
సందపురికాపురంబు కృష్ణమును దాపు
ఈసమావేశముంజూడ బృందనున్న
రాధికాకృష్ణులన్న విద్రాంతిగలుగు. 40

ఉ॥ అంతటవారిల్లురు హృదంతరమందున నెట్టికల్మషం
బింతయు లేక సౌఖ్యముననీగతినుండఁగ నొక్కపుత్రికా
సంతతిగల్గె నాతనయ చక్కఁదనంబిదమిత్థమంచు నీ
ద్ధాంతముఁజేసి డెప్పఁగ బదంబులు చాలవు వాఙ్మయంబునక.

ఉ॥ ఆరయనెంతచూచిన నహాయనిపించెడు ముద్దుమోము పా
ల్గారెడు రేతచెక్కులు తిలప్రసవంబననొప్పు నానవి
ప్పారిసతిమ్మిరేకులన నందముజిందెడు కన్నుఁదోయి బం
గరపువన్నె మేనురుచి గల్గి క్రమంబుగ నష్టవర్షయై. 42

గీ॥ పరిణయోచితయయ్యె నీ బాలగాధ
యంతయును దురీయోల్లాసమందుఁ బదప
వ్రాయఁబోయెదఁగావునఁ బ్రస్తుతంబు
తద్విశేషము వివరింపఁదలఁపనైతి. 43

గీ॥ అలంకీకృత పరిమళమయకసౌఖ్య

పంచగృహస్థానవిరహహాసర్య

మలమ నెట్టిదాటలంకయ్యఁ జెందునీర

రత్నమై యులప నొకవిచిత్రంబుజరిగె.

11

ఉ॥ శ్రీయుత రోటిరెడ్డి మురళీధర దివ్యరహస్యలంఘి

నాయ యుగోపదేశిరీతిరాంబుచిర్ర ! రిధాంగహామి నా

రామిణ పాదపద్మధజనాతి పరీహాస ! నిర్మలంబ్రహ్మ

స్థాయులంఘి పై ధమ ! విశాలమనీష ! పవిత్రధామనా ! 12

శ్రీ గుడియెప్ప రామూసుజాదార్థి పరమ

ము ర శీ ధ ర వి లా స ము

నిర్వాచన ప్రబంధమందు

ద్వితీయోల్లాసము.

ము ర శీ ధ ర వి లా స ము .

రీ తి యో గ్లా స ము .

౪౦॥ శ్రీమహాప్రభు ప్రతిష్ఠిం

ధామా ! వివాహిరామ ! భారామా !

ఘామీదై వర రితా

నీహారవాహినిగ్లాసమా !

౪౧॥ మార్గశ్రోతభిధానమగు మానముడాయగ వచ్చెనంత నే
మార్గమునందుఁ జూచినఁదిమాషగ నన్యపుల క్షిప్తప్రధా
నర్గళం నిర్వరాజియింప నాట్యమునల్పమగుండె ఘావ్రతా
పర్గము సంతనించెఁ బటవస్త్రమదెంచెను బౌష్కమానమున్. ౨

౪౨॥ పౌలమునఁగోలరెల్లఁడలఁ డాత్రినిఁజేసి క్రమక్రమంబు పు
ష్పల నొకచోనమర్చి బిలిదాపిం నూర్పఁగ సంశయింప “రా
శిలు”కొరకై “జవాను” గృహసీమ” లగాలగి”డేయ భీతి పే
డలు తడినేల కళ్ళముల చ త్తరబిత్తరజేసిరాయెడఁక. ౩

౪౩॥ పౌలముననప్పుడే జనుపమొల్కలు కొంచెము పైకిరేచె బె
ల్బులివలెవచ్చి పాపిజలి మూతులు చేరులు రాళ్ళుద్రేళ్ళు ప్ర

ద్వలుగ నొసర్చెగొందఱకు దానిఁ దోడు తుషారసార పు
గ్గలమయి వేపుచుండె రవికాంతిఁ దీక్షితతగ్గ నాయెడఁ. 4

గీ॥ వరధనూరాశి సూర్యుండు వరలియుంట
“మార్గశీ” వ్రతంబు ప్రారంభమహిమసందె
అతిశయించెడు చలిబాధ కాగలేక
ఉనువుపోలిక వంగిరి మనుజులెల్ల. 5

సీ॥ సతతవ్రతమా సారశీకరసమా
సంగజ దీకృత సస్యలక్ష్మీ
సస్యలక్ష్మీ సమీక్షప్రమోదపౌరీధి
పరవశస్వాంత భూస్వామిగణము
భూస్వామిగణప్రేమ పూర్వరార్పితదాన్య
సంపత్తితుష్ట యాచకజనంబు
తుష్టయాచక జనారోష మోదాలాప
కలనాహతస్వక జ్ఞమగరిమ

గీ॥ గలుగు శ్రీపాష్యమాస సంక్రాంతిలక్ష్మీ
ప్రతిగృహంబున వేంచేసి వరలియుండఁ
దాడిపంటలు మొదలైన భాగ్యములకు
సరయనేలాటి కాటతలేదమ్యో ధరణి. 6

ఉ॥ బాలమయాభిమానిరుచి భానిలు గుమ్మడిపూలు పాటల
శ్రీలయఁ దావలంబులయి చెన్నువహించెడు బంతిపూలు వా

చాలమదద్విరేభపది సంచాతిఁగుల్కుగులాదిచెట్ల లేఁ
బూచి మనోహరంబులయి మగ్ధులఁజేసె సమస్తజీవులన్. 7

౬॥ వేకువతాముసందుఁ గడు వేడుకమేల్కొని బారికల్పిమా
నీకలనాసహార్ద్ర కమనీయశిరోగళబద్ధరాంకవ
శ్రీకడుఁగుల్కుచుండఁదమ చేలనుబూచిన బంతిపూల శో
భాకరమైన గేహముల ప్రాంగణమందుననుంచి రత్తజీన్. 8

౭॥ గుమ్మడిపూలుదెచ్చి మఱియొందఱుబారికలాపుపేడ గొ
బ్బెమ్మలు చేసిదిండములుపెట్టి చిత్రములై నమ్మిగ్గులం
దిమ్ముగఁబెట్టి వానిపయిఁ దక్కుసుమంబులఁగ్రుచ్చి స్వీయగే
హమ్ములముంది భాగమునసద్భుతవై ఖరిసుఁచి యెక్కడఁ. 9

౮॥ స్నానముచేసెనో చలిలి సంశయమొందుచు మానెనో ! హిమా
భీనము కాలమొదఁగడుఁ దెల్లని పుండ్రముదిద్ది యొక్కసా
కాని శిరఃప్రదేశమునఁ దిక్కుల నీనెడు రాగిపాత్రతో
నానిగమాంబవిస్మృతుల హాయిగఁబాడుచు వచ్చెవీధిల్. 10

9॥ పరిపష్పసూర్పిళ్ళ బంతులచోరెడు
కర్ణకార్పసలలే గాలిపాట
చంబురబుజముపైఁ దాల్చి వీధులయందుఁ
దై లక్కులాకు సాతానిపాట
సచ్చక్తి “మార్గశి” జరుపుస్వాములయింట
హాయిగామోగు సన్నాయిపాట

ద్వారసీమలరంగవల్లివర్ణియైచు

కాంతలముద్దు సంకృతిపాట

గీ॥ అసదుషచ్ఛరదనిలాంబరస్వసముసఁ

గలయుచు దిగంతములఁద్రావి గౌరవమును

గయగజేనెను బొప్పి సంకృతిరమట

బళిర! పొందీన కాలశోభాసమ్మచ్చి.

11

మ॥ చలిరంరింబులు మధ్యలోనడల జాడారందు రాటాటమం

టలదై పక్షులుపెట్టుచు నెగరునానందింబులోనంది కే

కలసల్లంతసున్న వారిజలిరాగ బిల్వచుఁ జాట్టుప్ర

కృలనితంతయఁమోగియుండిరి చలద్గత్రాధరోష్ఠార్చటిన్. 12.

కా॥ ఆసంకృతిదినంబులఁ మురళి స్వీయగారసీమఁధను

ర్యాసారంభముఁజేసె వానిదిగు శ్రీమద్ద్రామిణామ్నాయ వా

చాసంగీతము భక్తితత్పరర యిష్టాగోష్ఠి శాస్త్రార్థ చ

ర్యాసౌలభ్యము వాగతీతము తదీయారాధనార్పణము. 13

చ॥ తెలతెలవాదసప్పటికె దివ్యరథోల్లసధూర్ధ్వపుండ్ర రే

ఖలు ముఖమందుఁగల్గి సుమకల్పితమాలలు శీర్షమందు ఛో

ధలనలరాచుచుండ నిజవత్సమునందు సుగంధవాసన

లమ్రలయుచునుండఁ దద్భవనమందు పసింతునుస్వాములందున్

ఉ॥ ఆయనఘాత్కునింటను నిశాంతపువేళ విసంగవచ్చు స

న్నాయిరవంబు మద్దెల ధణంధణమోత ప్రబంధసూక్తి పా

రాయణ దివ్యగానమబలాజనమంగళగీతిరీతి నా
రాయణనామస్తీర్తన పరస్పరకామ్రవచోవిలాసముల్. 15

ఉ॥ పాలు సుగంధవస్తువులు దాదిముపప్పులు ద్రాక్షపండ్లు మి
ర్యాలు ఘృతంబు చక్కెరయు నాదిగఁజేర్చిన పొంగలి ప్రసా
దాల సువాసననార్చిటికిఁదన్మయులొచ్చిఁ బ్రబంధగాన గో
ష్ఠీలసమన్వయింతురు విశేషము స్వాములు తప్పిహంబునఁ.

ఉ॥ శ్రీవిలసత్పవిత్రమురళీధరగేహ వినిస్సర"త్తిరు
ప్పావు" ప్రబంధదివ్యతరపాశురగాన నినాదమానిశం
తావిరళ ప్రచారమరుదింటిరపీచికిలందు లీనమై
పోవును మెల్లమెల్లనెటఁదోవునొ జాడనఱుంగరెవ్వరుఁ. 17

ఉ॥ "నాయునునాయ"పాశురిమునాటిదినంబు విశేషమౌట రా
రాయె మహాసుభాషురెవరై నను గ్రొత్తగనందరింపఁగా
సీయెడ రంచునామురగి లీవిది భావనచిత్తమందుఁ బెం
పాయెనుదిర్క్కుహేతుపగు నాత్మమహాశయుఁడూహచేసినన్, 18

ఉ॥ పేరుపఱామునందుఁ గనువెల్గనఁ గారులకూయువేళ శీ
ర్ణాకృతి సూర్దవిపుండ్రము లలాటమునందున గోచరింప శో
భాకరయజ్ఞసూత్రవలయందొక కర్ణమునందువేరిల వి
ద్యారణి మోమునందిలర నామురళీధరగేహసీమటఁ. 19

ఉ॥ చేరెను పాంపుఁదొర్కరుఁడు శిష్యునిగూచిక శిష్యుఁడన్న బం
గరపువన్నె మేనురువిగ్రాలుచునుండెను మాటలందు మా

దీర్ఘరుచు లూరుచుండెను నదేపనిఁజూడఁగ బుద్ధిపుట్టు సా
ధారణమైన మానవుఁడితండని తోచఁచు వేషభాషలఁక. 211

గీ॥ అరయ “నాయఘనాయ” పాశురమునాఁడె
యప్రయత్నంబుగా సట నవతరించెఁ
బెట్ట పెన్నిధిదొరికిన పేడిమాడ్కి
మిగుల మువముందె నాగృహమేది మదిని. 21

గీ॥ ధార్యతోఁగూడి బంగారు పశ్యేరమునఁ
దిద్దుహోగత దిష్టపాడములఁ గడిగి
స్వప్రవరఁజెప్పి పిదప సాష్టాంగదండ
పన్న మస్కృతిచేసి సప్రశ్రయముగ. 22

ఉ॥ అమలతరస్వభావః భవదాగమసంబుసనేఁడు సుప్రభా
తము భవదీయ భర్తసదిభతబునఁ బాపనమయ్యె నాది జ
న్మము విలసత్త్వదీయచరణాద్వయసంస్థితి ధన్యమయ్యె గే
హము సకలార్థసిద్ధి విమలాత్మ సమాగతిచేతనేఁగదా : 21

ఉ॥ స్వామి పవిత్రభావనః భవాదృశభాగవతోత్తమాగతి
స్థేమముసం గృహస్తుల కశేషశుభంబులు సంభవించుఁగా
దే ! మహిసప్రయత్నముగఁ దీర్టులరాక సమస్త తీర్థయా
త్రామహిమంబురంటె బహుధాగణనీయము తత్వమెన్నఁగా

ఉ॥ పాపము మీరు దీర్ఘమగు పర్యటనంబునుజేసి గొప్ప స
త్తాపముఁజెందినట్టుల గనంబడుచుండిరి దేనిఁగూర్చి మీ

తీపగిదిఁ బ్రయాణమొనరించుట తింటను డిల్లిదండ్రుల
య్యా ! పరితాపమొంది హృదియందును మౌనాత్మకై చిహ్నించె.

గీ॥ అయ్యో ! దానునకొక సంశయంబుగిలెను
దానిఁ దీర్పఁగ మిమ్ముఁడార్చి నమొనర్తు
యుష్మదాకారమును జూడఁనొగిని
ముఖ్యగార్హ పత్య వై ముఖ్యము రానిపించు.

26

ఉ॥ దేహమునందు యౌవనమదిఁచుక తగ్గవ యుతరోన మీ
తై హికభోగ్యవస్తువులయందు విర త్తజనింపనేల పై
వాహికధర్మమేల విచిహ్నించె సంస్కృతిబంధమందు వ్యా
మోహమువీడి యాత్రలకు బోవుటయే ధరఁ బూరుషార్థిమా !

గీ॥ ఇట్టిదగుఁ డ్రాయమునుఁ దమవీచిర కై
గలుగుటన్న మహాశ్చర్యకరముసామి !
ప్రాయమందున నెటువంటివాఁడు గూడ
విషయబోగానుభూతికి వెగిటుటడునె,

28

ఉ॥ ఎన్నిదినాలనుండి యిట సీవిధిఁ ద్రిమృదుచుంట యెందునే
మున్నది ? దీప్యదేశములకున్న మహాత్వమదేమి ? సర్వపి
ద్యోస్తతలౌ మహాత్ములెటనుండిరి వారినిఁజూచినారె వి
ద్యన్నత . పొరుమీరలు వివాదములాదిరె శాస్త్రజర్పలఁ. 29

ఉ॥ ఛాసురశీల ! యుష్మదతిపాపసపాదసరోజపాంసువి
న్యాసవిశేషమిచ్చిన గృహస్థులకేమి పోజుంజయుండు ను

య్యా : సకలాగమార్థవిదులయ్యును యుక్తవయస్సునందు స
న్యాసివిధానసుంటు హృదయంబున నాకెనరేని చాధనూ. 30

ఉ॥ అరయ రూపురేఖలఁగంటెను పాపము తై లబిందుసం
స్కారముచేక వెంట్రుకలు చారుతవీడెను శృంగువల్లికా
ధారము పెర్గిపోయె మృదుపాదయుగంబు రత్నరమార్గసం
చారింఁగందిపోయెఁ గనఁజాలను దేవ : భవ త్తనూస్థితీ. 31

చ॥ అరయ గృహస్థుఁడౌ జనుఁడహర్నిశమిట్టుల తల్లిఁద్రడ్డి సో
దరసుతదారల నివ్వడచి తాపసవృత్తిని దివ్యదేశసం
చరణముఁజేయవచ్చునె ? విశాలకలావిషయజ్ఞః చిత్రమీ
రరణి విరక్తి నొందుటకుఁ గరణముఁ గృపనేయనేదెడ. 32

ఉ॥ ఈసురుమారదేహుఁ దెవఁదేటికి మిమ్ముల వెంటసంటె వా
చాసరసత్వమీక్షణవిశాలర గాత్రమృదుత్వరేఖ వి
ద్యాసరణి ప్రవేశమిదియంతయుఁజూడగ వింతగొల్పొ టి
జ్ఞానుఁడనే మహాత్మ : తమసంగతినెల్ల సనుగ్రహించురే. 33

గీ॥ అనుచుఁ గరములుమోడ్చి గృహప్రతుండు
వలుక నధ్యాగతుండు వ్యాకులతఁజెంది
దీర్ఘ నిశ్వాసరలన వాలెత దపింప
మిందిమందివచోరీతి మారుపలికె. 34

ఉ॥ నాయన : పిన్నవాఁడవయినప్పటికై సను బుద్ధిశాలి వీ
ప్రాయమునందుఁజూడ నిటువంటి సనాదిసంఘర్షనిష్ఠ శ్రీ

దాయకమైచెలంగు నిజధర్మమునుండి తొలంగనట్టి వాఁ
దాయితసౌఖ్యమొందును భయావహమౌఁ బరధర్మమెన్నఁగా.

ఉ॥ శ్రీరమణీప్రియుండు సరసీరుహనేత్రుఁడు చక్రపాణి పం
దారు సరోజసంభవనుధాకరమౌళి సురేంద్రముఖ్య బృ
హ్దారక నేవ్యమానచరణద్వియృపీరుఁడు కోటిమస్మదా
రారుఁడు పోర్చుఁగాతఁ గలరాలము నిస్మరణీ : శుభస్థితిఁ. 36

చ॥ సరసుఁడ వద్భుతప్రతిభఁజాలినవాఁడవు పండితుండ వీ
వరయఁగరానియట్టి విషయందొకటున్నదె ? లోకమందును
స్థరతిరగాభిషికుల వినంగఁగూతూహలముండుఁగాని యో
మురళి : మదీయ దుఃఖపరిపూరితగాధ వినంగనేమియౌ. 37

చ॥ ఎవనిపురాజనుష్కృతమదెట్టిదో యెవ్వఁడెటుంగజాలు నీ
యవనితలంబునంట నెవఁడై నను బ్రాగ్భవకర్మరీతి సం
భవమునుడెంది పాపకుభభావనచేత మెలంగుచుండు హా
యెవని నెవ్వఁడయ్య నిజమెన్నఁగ సర్వము చిత్రమేగదా?

ఉ॥ పుట్టినవెంటనే కడరు దొడ్డునునై తము గోయకుండఁ బో
ర్వెట్టుచునున్నఁగాని సుతప్రేమనుజూడక : నాగురుండె న్న
స్కట్టి ! నీశీభమందున నొకానొకచోటఁ బరిత్యజించె మీ
రిట్టిదిసత్యదూరమని యెన్నుదురేమొ ? యధార్థ మేఱిడి. 39

ఉ॥ దీనదశావిపన్నులకు దేవుఁడు దిక్కునుజూపుచుండుఁ గా
దేనిఁ బ్రపంచమంతయు సదేవినిల్వఁగ నోపుఁ గుక్షిసం

తాన మరణ్యపక్షి దృష్టదంతరభేరము పుట్టసర్ప మం
భోనిధి మర్త్యమెట్టు తమబొట్టునుపూచునతండు లేనిచో. 10

ఉ॥ అయెడఁగొన్నినాళ్లు తనయప్రతిపత్తిని బెట్టినైతి గా
నీ : యటసుందనారె మననేమియునుచ్చరింపొయినాడ భ
ద్రాయితమాత్రియైన యొక రడ్డేనియొద్దకు తిరుగుండు వి
ద్యాయితనుండుగానఁ గళలస్పృహఁ జాందితి నామనేర్పనూ. 11

ఉ॥ భారణ్డప్పనే విధివిధానము తప్పడు తప్పదెన్నఁ బ్రే
మారఁగనన్నఁజూచిన మహాత్ముడు దుర్బరసన్నిపాతరు
గ్భారముచేత భారపడి పాణిములన్నిడనాడె హా నిరా
ధారుడనైతి సంతటహుధావిలపించిన లాభమున్నదే : 12

ఉ॥ పొయిముచూడ విరాతిరీఁ బైబడియుండెను బంధువర్గ మే
మాయెను తాడరేమ గురువన్న దురంతరుజాప్తి నేల పా
లాయె నిరేమిచేయఁచిగెనయ్యఁ రచాదిగ నీవిధాన నీ
యామొడఁ దిట్లకుఁ బదిరిపాశ్రమమేగితిఁ దేవసంబుసన్. 13

ఉ॥ ప్రతిదీని నాల్లనాళ్లు భగవంతుని భ్యాసమునేయరుండ సం
తరము భవాంబురాశిఁబడి తగ్గింముగ్గినలొటఁజూడ నా
మతివది నచ్చకున్నది కుమార : తదిర్థమె పెండ్లియాడు సం
గతి గననైతి నేనొక విరారిని నావతనుండవచ్చునే. 14

ఉ॥ ఘటముల శాశ్వతంబులిలఁ గాపున జ్ఞానముగల్గవ్యక్తి రే
పటివిషయంబులస్మరము భావసజ్జేయఁడటంచునే మదిన్

దిటముగనమ్మి సంతతమదేపని ద్రిమ్మరుచుంటి నెట్టి సం
ఘటనమొసర్పఁ జూడ హరిగాక మరొక్కఁడు శక్తుఁడౌనానో?

ఉ॥ శావున దేహమందు మమరారము నారణుమాఁడ్రైస రే
దో నిమలస్వభావ ! సుగుణోజ్జ్వలుడై స రథాంగపాణి సం
భావనకన్న నన్యమగుభావనలేదు సమస్తతీర్థయా
త్రావిధిజేసిపచ్చితిని దాటెను నేటికి ద్వాదశాబ్దముల్. 46

మ॥ అరయన్నల్పదియేండ్లు నాకెప్పుడు దాయన్వచ్చె నానామహీ
శ్వరసంస్థానములందు బండితులతో శాస్త్రార్థమునజేసితె
ల్లరు మెచ్చంగ సురాసురఖిలవారాఁరాశిరల్లలభీ
రర ఘంఘుంనినదార్పణీతులిత వాగ్దరాప్రచారయినె.

గీ॥ ఈచిరంజీవి శిష్యుఁడహీనకళల
మంచిపాండిత్య సంపదిమించినాచు
ఇతనిరీని నాకుఁ గోరిలబృందిలోన
సఖ్యమేర్పడె నదిహతాత్పంభవంబు.

చ॥ ఇతఁడు తదాదినుండినను సంతయు భక్తి భజించుచుండె సం
తతమెడఁబాయఁజాలఁ దొక దై వముపోలిక నన్నుఁజూచు నా
కతనదివానిశంబుఁగడు గాసిలుచుండె నహా ! పురాజను
ష్కృత ప్రణయానుబంధ మదిత్రెంపగఁరానిది జీవరోటికి.

చ॥ జగతి దివాకరాగతికె సంతసమొందును పంకజంబు చం
ద్రగతికె మోదమొందుఁగుముదింబు నవీనసయోడమాలిరా

విగళితవాఃకణంబులకె వేతుకఁడెందును చాతకంబుడె .

న్నఁగనిది యోమియేనళిననాఁభుఁడు చక్కనెఱుంగఁదెప్పఁచుఁ

ఉ॥ కావున లోకమందు జనకాండమదొక్కొక వ్యక్తి నెంతో సం
భావనఁజేయుచుండు నటుసంటి పరిస్థితికిప్పుడీ చిరం
దీనియె లక్ష్మీభూతుఁడు స్వజీవితమందు సంగంబుఁజూడ నా
తే వినియోగపర్యె సదియేసుమి నాదు చరిత్రమంతయుఁ.

చ॥ అరయఁగనిప్పుడేను తుహినాద్రిని వీడి ప్రమద్రమంబు ప
న్దిరిపురితేగి పిమ్మటఁ గనంబడు సుత్తరదివ్యదేశసం
చరణమొనర్చుచుఁ విధివశంబున నిచ్చిఁజేరినాఁడ నో
మురిశి : భవత్సఫర్యలకు మోడిమున-దితి చైవసాక్షిగా. 52

ఉ॥ అంతటనాగృహస్థుఁ డమితాదరణంబునఁ గొంతవాని వృ
త్తాంతము నాత్మమెచ్చుచు మహాశయ : సర్వవిశేషశాస్త్ర స
ద్ధాంతమెఱుంగు మీకొరులు ధర్మముఁజెప్పెడివారె గాని నా
స్వాంతిము చెప్పుమంచుఁ ద్వరసల్పఁగఁ జెప్పకతప్పడియ్యెఁగా

ఉ॥ స్వామి : గృహస్థధర్మమె ప్రళస్తమటంచు పఠించుచుండ్రు వి
ద్యామహానీయులై న తమయంతటిపెద్దిలు తద్విధంబుఁగా
దామొనరింపకున్న నిది ధర్మమె ? కాని వివాహదీక్షఁ గై
రోమిమువేడుచుంటి నొనగూడిననేను దిరింతునెంతయుఁ.

గీ॥ కనకపల్లీ సమాఖ్యచేఁ గొలుచున్న
నామూర్తెను మీకర్పణంబుఁ జేయ .

దలచితిని దీనికన్యధాత్వంబులేదు

తెందు నాజన్మమెట్టు దరించునింక.

55

గీ॥ పేర్నిమ “సద్భాగతస్త్వయం విష్ణు” వనెడి

భక్తి నారాధనముఁ జేయవలదె స్వామి

అరియమీరలు సంతసమందిరేని

సకలశుభములు నద్దాన జరుగుమాకు.

56

ఉ॥ కాన ఘోషాత్మ ! లోకమున గౌరవకారణమైన కన్యకా

దానముకంటె వేరొకవిధంబగు దానములేదు మీరు వి

ద్యానిధులచ్చవర్తనులు దాసుని భాగ్యమహో ! కుమారి ; ప్రా

చీనపు జన్మకాలమునఁ జేసినపుణ్యమరెంతదోగదా !

57

ఉ॥ మీరఁ సంశయింపకుఁ డమేయము మీప్రతిభావిశేష సం

ధారము నాతనూభవ భవాదృశయోగ్యవరానులబ్ధి చే

కూరిన ధన్యయో నిచటఁగూడిన భావుకయోగసిద్ధి తె

వ్వారలు సంతసింపరనివార్యముదై వవిధానమెంతయుఁ.

58

ఉ॥ బాలికపల్లెలూరు జనవాసినియోటను గల్గలన్న నే

రీలగనుండునో తెలియలేదు సతంబు ముకుందచింతనా

లోలత సంచరించును దురూహలకచ్చటఁ దావులేదు స

చ్చీల! చియాత్మ! నాతనయ! స్వీకరణీయ నిజంబిదంతయుఁ.

ఉ॥ ద్వాపరమేల మీకిక మదాత్మజ కిప్పటి కష్టవర్షము

ల్దాపున కేగుదెంచెను గరగ్రహణోచితయోట నెద్దియుం

దోషక చిత్తమందున నదొక్కవిధంబుననుండ నింతలో
శ్రీపతివోలె మీరిటకుఁ జేరితిరిట్టువె దైవయోగముల్. (50)

గీ॥ అన్యథా స్వామి ! మీరు మాటాడవలదు
తెండు నామాటవినుఁడు మీరేమదీయ
వరకుమారికి యోగ్యులౌ వరులటన్న
విని మహాశ్చర్య భావనావేకుఁడగుచు. (51)

ఉ॥ పక్కుననవ్వి యాపరమభాగవతోత్తముడంటిమీఁదఁ బెం
పెక్కిన కూర్మినిట్లనె నహీనచరిత్ర ! వివాహమాడఁగా
మక్కువపోయి నేఁటికిరమారమి ద్వాదశవత్సరంబు లిం
రెక్కడి సౌఖ్యమిప్పుడిక నేమివివాహము సప్పుఁబాటుగా. (52)

ఉ॥ ఏవిధినాకు నీతనయ నీయగఁజాలుదు వాస్తవికాస్థుల
లేవు పయస్సు రూపముసరే ! యికఁజెప్పఁగనేల వైశవ
శ్రీవిలసిల్లు బిద్దనిటుచేసిన రోము నివ్విపోదె ! యో
పాపనశీల ! యేటికిటువంటి శుభంబులు పిచ్చివానికే. (53)

గీ॥ చిల్లిగవై నఁ గడకు నాచేతలేదు
తలనుదాచుట తెచ్చోటఁ దావులేదు
కుడుచుటకు వేశకింతయు గూడులేదు
యేటికొదవినపెండ్లి నాకేలసుఖము. (54)

ఉ॥ కావున ; నాయనా ! సుఖముగావలెనంచెదఁ గోర్కెలేదు న
స్థివిధినుండనిమ్ము ననునేటికి రొంపినిదోయఁజూతు వే

బోవిధిఁ గాలచక్రమన దొర్లెను జీవితమార్గమందుఁ గా
నీ; విధియోగమున్న సదిసీతును నాపిసలంఘ్యమేగిదా ?

గీ॥ అంతసీరీతి నందియు నందనట్లు

బలహుచున్నట్టి సూరనాచ్యుగగతునకు
మురళి : యంజలి నొనరించి పుణ్యాశీల !
విధివిధానము గెఱచు దిప్పింపఁగలడు.

66

ఉ॥ ఆరయమీచూడఁగ మహాత్ములబంతును నాపిఁబోచెఁ దే
రూరెను దై వయోగ మొనఁగూడెను బుత్రికిఁ బెండ్లియిచ్చు రో
నో ! రమణీయశీల ! ముదిమొంది సుంద్ర ముత్తుసఁటి రా
ధారమణుండు సాక్షియిది తప్పనెరుంగ మరొక్కఁఁఁముఁ.

ఉ॥ రావున దై వనిర్మయము గాదినఁబోవునె నాకుమార్తె క
య్యా! పరినిర్మయంబు పరమాత్మఁడెచేసెనటఁచుఁబోచె మీ
రీవిధినేగుడేర నిరియింటికిఁబెచ్చెడినన్న పట్టు పో
పో వలదింబు గెంటు నరుపోలికఁజేయుట ఛర్మమోనారో ? 68

చ॥ ఆదియునుగారయొక్కవిషయంబుమహాత్మ! జగంబునందుఁగూ
రుదుఁడు పరిశ్రుతింబు నెదఁగోరునుగాని ధనంబునెంచఁ డి
య్యది కలహీనుఁడై తనరునట్టి తృణాదుఁడు చేయునేమొ నా
ది విషతుల్యమైన ధనమెప్పుడదేవిధినిల్వఁగల్గనే ? 69

గీ॥ మహిమంశంబునందు జన్మమునుజెంది
భవ్యవిద్యలచదివిన పరగృహస్థు

పరువియోగ్యతాయోగ్యతా సరణీజూచి

రస్యరాదాసమొసరించుగొదె సామి.

70

గీ॥ బహుళ ప్రణయానుబంధ సాధాగ్యగరిమ

సుల్లసెల్లెడు దంపతులన్నచోట

దీనదశగొల్పు దారిద్ర్యదేవి దొలగి

దిరము ధనదాస్యభోగభాగ్యములు వరలు.

71

ఉ॥ పరుడదియెంతసొమ్ముదిగవై చినఁ బ్రేమనుజూచుచున్నఁగిం

సరణీమెలంగుతుచ్చుతిసంతసమొందఁగఁజాలునే ? సుధీ

పరిపలచంద్రః ధవ్యగుణభాస్వరశీల పతిప్రతిత్రియ

స్ఫురదసురాగబంధమునె చూతురుగాని ధనంబునెంతురే ? 72

ఉ॥ రాసః పుహోత్తమః నిశ్చయముగాఁ దమచేవిధిసై సఁ గన్యరా

దాసముఁ జేయనుంటి నిదితప్పదు నన్నుననుగ్రహించి యి

ద్దానిది సమ్మతింప బహుదామిమువేడుచునుంటి రెండుకృ

ష్ణాసది దాపులోఁగలదు స్నానముఁజేయుచు మీరుశిష్యుఁడ౯.

గీ॥ అరయగోదావివాహపర్యంతమిచట

శిష్యుతోఁగూడ మీరు వేంచేసియుండు

దసుచుఁ బ్రార్థింపనతఁడు మారాడకుండ

శిష్యుతోఁగూడి కృష్ణకుఁ జేరెనంత.

74

గీ॥ వజ్రమునకంటె నొకవేళ పరుషతరము

కుసుమమునకంటె నొకవేళ కోమలండు.

చనుచి లోకో త్తరుండై నవాని హృదయ
మెప్పుడేరీతినుండునో యెప్పుడెఱుగు.

78

ఉ॥ శ్రీరవిపాకనాటి చలశేఖర ! భీమదనంతరెక్తి పౌ
త్రా ! రిమలామినోహరపదద్వయ నేవసల్పదిప్య వి
ద్వాపర ! రాజయోగ పిషయప్రతిపాదనదక్ష ! కోటిరె
క్తి ! రమసియథావసుహృదింద్రసమాదృతిబద్ధరంకణా !

76

ఇది

శ్రీ గుడిమొళ్ళ రామానుజాచార్య విరచిత
మురళీధరవిలాసంబను నిర్వచన ప్రబంధమందు
తృతీయోగ్లాసము

—

ము ర శీ ధ ర వి లా స ము .

తు రీ యో ల్లా స ము .

రం॥ వారత ధాగవతార్థ వి

చారా : శరదిందుకాంతి సన్నిభసుయహః

పూరా : వాసర భూధృ

ద్వీరా : శ్రీహోతిరెడ్డి : దివ్యశరీరా :

1

గీ॥ రాధికా మురశీధరప్రణయ ఫలము

శ్రీకనకపల్ల యనుపేరఁ జెలగుచుండుఁ

చాయమెన్నఁగ నెనిమిదివత్సరముఁ

గాని పదియేండ్ల బాలిక కరణుండు.

2

గీ॥ నాల్గై దేండ్లు వచ్చిననాటనుండి

నందసూనుఁడటన్న నానందమొందు

ఎట్టుగలిగెను పూరియందు నిట్టిప్రేమ

గతభవంబునగోపిక గానియెడల.

3

గీ॥ పూర్వజన్మంబునందున పూర్వభక్తి

నందిసూనినిభర్తగా నొందఁగోరి

స్వీయదై వముకంటఁ గన్పించువఱకుఁ
 చివముఁజేసిన యొకఁగొప్పధన్యురాల్ ?
 గాక యేదై ననొక శాపగరిమకతనఁ
 బుడమి వెలసిన రాధిరామూర్తియేమొ
 చేక బహుపల్లధుండై న కృష్ణమీఁద
 సలగి యారీతి జన్మమునిందినట్టి
 మానవతియగు నిర్విధామయగునేమొ ?
 అదియుఁగాదేనిఁ గృష్ణనియంచుఁ దనకుఁ
 గలుగు భక్తిని బ్రకటింపఁచించి పుడమి
 జననమొందిన రుక్మిణీ సాధ్వీయేమొ
 కృష్ణున ధరామృతంబున తృప్తదీప
 ననుభవించిన యలవాటు ననుసరించి
 మగిడి పుట్టిన గోపికా మహిళయేమొ
 పూర్వమే మౌనియోజన మోహనాంగుఁ
 డై న శ్రీకృష్ణుఁడందఁగాఁడనుచుఁ దలఁచి
 త్రీ స్వరూపాన సాక్షాత్కరించెనేమొ
 అట్లుగాకున్న లేఁజ్ఞాయమందె యామె
 కిట్టి ప్రణయము కృష్ణుపై నేలగలుగు.

గీ॥ చిదుమఁబాల్గారు చెక్కులఁ జెలఁగుచుండు
 ప్రియమదియేడ ప్రణయానుబంధమేడ

సర్వమును జూడగా మహాశ్చర్యకరము
దేవుఁ డొసరించు చిత్రంబుఁ దెలియఁగలమె.

5

గీ॥ ఈవిధంబుగఁ గృష్ణునే హృదయనాథు
గాఁదలంచుచుఁ దత్త్వైతిగరిమనుండ
నింతలో సప్తవర్షము లేగదెంచెఁ
గనకవల్లికి వైవాహికళయు నొప్పె.

6

కం॥ అంతట చొమ్మల పండుగ
యింతులికెంతేనిఁ బ్రమదమేర్పడవచ్చెన్
గంతులు వైచుచు బాలిక
లంతట చొమ్మలనుబెట్టిరమితస్ఫూర్తిన్.

7

చ॥ అరయ నవోధబాలలు గృహగతులై న నిజాత్మనాథులం
గరమనురాగసారథవికస్వరమానసలై తదీయ సుం
దరముఖదర్శనార్థము వృథాగమనాగమనాతిరేకవి
స్ఫురణమొనర్చుచుండిరఅచూపులవారికి హాయిగొల్పుచున్, 8

౩ చ॥ అరయ దినంత సూర్యకిరణాంకురపాటల దివ్యదీప్తి సు
న్దరసయనోష్ఠనాసలయి నవ్యకలాపవలన్మణీప్రభా
పరిచితకంఠలై శ్రవణభాసురకుండల కమ్రకాంతి వి .
స్ఫురితకపోలలై సతులు చూడఁగనొప్పిరి సాంధ్యవేళలన్. 1)

ఉ॥ శ్రీకలితంబులై సకలదృష్టిమనోలితంబులై న లో
లాకులు కర్ణభాగములలాస్యమొనర్చఁగ వక్రకుంతలా

నీకము ఫాలమందుఁగడునీటుగఁ గుల్కుచునుండ సాంధ్యవే
లాకమనీయ వీధులకులాసగ వత్తురు బాలికమణుల్. 10

సీ॥ విరిసిన చేమంతి విరులదండలఁగుల్కు

నవవేణిపిరుదుల నాట్యమాడ

లలితసాయంశోభఁ దళుకులీనెడుకుండ

లముల చంచలతగండములఁగులుక

బహు మృదుత్వముచేతవరలు పట్నపుఁజేరె

సరిగంచులేగాలిదొరలుచుండ

బంగారు పుంకమ బరిణె కాంతులు తక్కు

చేతుల కొకవింత చెలువుమీర

గీ॥ పసుపుఁ బూతలు పాదాల వరలుచుండ

నొసట పుంకుమ సొగసుల పసఁజెలంగ

రాజవీధులయందు విలాసగమన

ములను బ్రతియింటఁ బేరంటములకుఁబోవు

చుండ్రు ముగ్ధలు సాంధ్యవిస్ఫూర్తివేళ. 11

ఉ॥ ఆనమయానఁ దన్నుఁదనయయ్యగృహాతుడైన యొక్క స

న్యాసికొనంగి పెండిలి యొనర్చఁదలంచెనటంచుఁ జింతచే

గాసిలి రాధకూతురొరుఁగానక మెల్లిన వేణుపాణి వేం

చేసిన దేవళంబునకుఁ జేరి నుతించు నుండె నీవిధం. 12

ఉ॥ ధో! జగదేవమోహనకరోజ్వలరూప విశాల! సర్వధా
 ప్రాజితశీల! భక్తజనపాలనదోల! దయాలవాల! చూ
 రాజవనాగ్నిరీల! సురరాజ శిరస్తట రత్నరాంతి నీ
 రాజిరదిప్పపాదకిమలద్యుతిరీల! సమో సమోస్తుతే! 12

ఉ॥ పుట్టిన నాటినుండి జనమోహన రూపుడవైన నిన్ను జే
 బట్టగ గోరి సంచితము భావన నేయుచునుంటి త్రెప్పిజే
 పట్టిన రీతి సన్నతి కృపాగరిమంబునఁ గావలేవె? న
 గట్టడిపెట్టసిడిదియె గోరవమయ్యెనె; నందనందనా! 13

మ॥ నవసీరింబును జన్మమాదిగను దిన్నన్నీకుఁ గాతన్య మె
 ట్టి విధిఁసంభవమయ్యె నయ్య! యిటఁగట్టేగాని; ప్రాణంబు నీ
 నవిధంబందుని నిల్చి యుండెగద కృష్ణా! నన్నుజేరొమ్ము నే
 దెవఁడో: తైర్చిపడంట శిష్యుఁడును దా నేతెంచె మాయుంటికే.

మ॥ చిలయొక మీసము గడ్డమున్నెరసెఁ జత్వారింశదబ్దంబు లే
 కలనకఁ జూచిన డాయపచ్చెఁ గడపకఁ గానైనలేదంట హా
 మెలగకఁ జేనచు కొంపలేదంట సరే; మేనస్థనాథార దు
 స్కల జూపట్టుచునుండెనేపగిదిఁ దిత్సంబంధ మెంతుఁప్రభూ॥

ఉ॥ మాపటితోడ నాగురుని “మార్గ?” దీక్షనమాప్తమాను తే
 పే; పరిపూర్ణమోదమునఁ బెద్దిప్రయత్నముఁజేయుచుండె గో
 దా పరమాత్ములిరువ్వరకుఁ దిప్పక పెండ్లి నొనర్పనాఁడె రా
 ధాపతి! నన్నొసంగునట దారినిఁబోయెడు పిచ్చివానికికే. 16

౬॥ శ్రీయుతమై సమస్తజననేవిభమై శ్రీరలోపమంగళా
ధాయమై మనోహరసుధాకరబంధినమానమై శ్రుతి
ధేయుమై చెలంగు భవదీయముఖంబును జూచి గోపికా
నాయక! నిన్నె నాహృదయనాచునిఁగాగఁ దలంచితంజామి. 17

౭॥ పంచముఁబట్టి ప్రాణములఁ బాఁముమి నేవిధి నైనఁ గాని స
న్నులంగవానిఁస్సరిణయంబునుజేసినఁ దధ్యమిచ్చి నా
గొంతును గోయునే? ముసలిఁగానికి నిచ్చి గురుండు దేవ! నీ
వింపటి మోసగాఁడని యెంచఁగనైతిని నుపసంపదనా! 18

౮॥ పాపనిశీల! పూర్వమొక బ్రాహ్మణపర్యుఁడు చెప్పినట్టి ధై
ష్టికచనప్రసంగమున మిక్కిలి సంతసమొంది వెంటనే
దేవిగ దొంగిలించితివదేవిభమిప్పుడుగాక నేస్వయం
భావనఁ జేయుచుంటి నను ధార్యగఁ జేతానదేమిహేతువా! 19

౯॥ వెంటను వచ్చు బిడ్డగనుపింపకరాధికవంతుఁగింది పే
రంటముకేగినోయని పురంబున నెల్లఁడఁజూచి చూచిదాఁ
గంటను నీరువెట్టుచునెనామెకి కృష్ణునియొద్దరేగి త
స్మంటపసీమనిల్వఁగఁ గనంబడె పుత్రిక ధ్యాసమగ్నమై. 20

గీ॥ ఈవిధంబుగఁ గృష్ణుని యెదుటనిలచి
ధ్యాన మొనరించు పుత్రిక సరసి రాధ
పటమునను వ్రాయబడినట్టి ప్రతిమమాడ్కి
క్షణము కదలక నట్టై నిశ్చలతనుండె.

ఉ॥ అర్హరి నేదియో యొక మహాపరిణామము చిత్తమందు రే
కొత్తగఁ గొంతనేపటికి కూతురు దాపునకేగి మెల్లదై
తెత్తి కప్పుంగలించి ముఖమెత్తికనుంగవనీకు కొంగుతో
నొత్తి శిరంబుమీద ముదమొప్పుగ ముద్దిడి చేసిముచ్చుచున్.

ఉ॥ ఛాసుర రూపుడైన భగవంతుని పాదములందు నీమనో
న్యాసము గల్గినట్లు చెపులారఁగ వింటిని తల్లి! నాకు సం
తోసము గల్గె నీకుఁ గమి నూతనప్రాయమునందె యీదృశా
ఛాసమదెట్లు గల్గె నిటుంవంటిది చూసులకైనఁ గల్గెనే! 23

ఉ॥ రాపున సేపులోకమునఁగమ్రచరిత్రపు దేవునిట్టుసం
భావనఁ జేయుమానసము పాల్పడునొక్కొ తదీయ దివ్యసు
శ్రీవిలసిల్లుచూడ్కి ప్రసరింపకయుండినఁ గాన తల్లి నీ
వాసనమాలిమిన్ననకు న్నర్లవు తెమ్మిక తత్త్వమెన్నఁగా! 24

ఉ॥ మానసిమందు సేపు పతిమాడికిఁ గృష్ణునిఁ గోరినట్లు నా
తైనను తెప్పించుడ హృదయంబున దాచితి విన్నివాళ్ళు నేఁ
దేని నెఱుంగనొనె? యిపుడిక్కడకే నరుదెంచకున్న నిఁ
దానముఁజేయఁబూనెగద తండ్రి యొకానొక పుణ్యమూర్తికిన్.

చ॥ అదియునుగాక తల్లిపరమాత్ముఁడుగూడ మనుష్యరూపసం
పదనుజెలంగి భక్తజనవాంఛితమున్నెఱవేర్చుచుంచి నే
నిది గనుగొన్న నేఁడు హరియేయిటు వచ్చినవాఁడటంచు నా
హృదయము చెప్పుచుండెఁ గరమెన్నగ నియ్యదినత్యమేనుమీ,

ఉ॥ అరయఁ బూర్వమందు విమలాత్మలు కొందఱరణ్యమందు ల
క్షీరమణాంఘ్రియుగ్మమును జిత్తమునందుననిల్పి భక్తి పెం
పార భజించుచుండ భగవంతుని వారికి వేఱువేఱు స్వా
రారిముఁజూపి రిచ్చదయ రాఘ్యములన్నెఱవేర్పలేదొకో? 27

ఉ॥ వానిని జూచుచున్న భగవంతునిఁ జూచిన యట్టుయందుఁ ది
ర్లీః నిజమెన్న సమ్ముఱివారేవో భవజ్ఞునటందు కన్యకా
దాస మొసర్తు మీరినుచుఁ దిచ్చముఁజెప్పెను మాటలేక కృ
ష్ణానదిఁ జేరెనారఁచి సనంరరమేనును నేటివేగతికా. 28

కా॥ అర్పణ్ణరటన్దైరిరఁబులకుదాయంబోవఁ లోలోత్తర
శ్రీకర్ణేఱుపపాదలాంచనల సద్రేధావిరేషంబహో
నాకంటగ్గుపిరిచెనుందునారి రాంతాపాదపన్యాసరీ
లాంఘ్రిచ్చము గోచరించె నిది నేలా! వారె రాధాహుల్. 29

ఉ॥ ఆఘ్రిపాద చిహ్నములందు చూలాంకికప్రచిత్రిసు
శ్రీమధిరంబులై స పరరేధలు రాన్ని కదీయవారు
సీమలయందు స్పష్టముగఁ జెన్నుపహింపఁగఁ గాంచితమ్మరా
ధామురళీధరధ్యయమె తిప్పదవారిలటంచు సమ్మితికా. 30

ఉ॥ అప్పటినుండి దీని పషయంబును సీట సవిస్తరింబుగాఁ
జెప్పఁగఁజూనియుంచుంతఁ జిత్రిమదేమియొ చిట్టిరల్లఁ నా
తెప్పటిరప్పడే మఱపదేర్పడియుంచును చైవమాయగా
నొప్పునుఁజూడఁగాని యెడలన్న యధాస్థితిఁ జెప్పటందునే? 31

౬॥ ఇంతను సంశయించెడివడేటికి నీవు కుమారి! తెమ్ము నా
పరిపరమ్ము చూచుమిటువైపున సందకుమారుచిచ్చి నీ
పరిపరదిగ్గియుండెను వివాహ విధానమునందు నీస్సని
శ్శరీర నీర్వరించును విచారమునందు సంతసంపుమా? 32

౭॥ అడుగో! చూచుము సర్వధామ; నవవిధ్యలోన సాధాగ్య సల
పది నున్నట్టి ప్రయోగ హృదయచిత్తవర్జనాగ్నిధూమోపమా
స్పంది నిశ్వాస పరిపరచాతినెరిస్త శ్రీకరేధారి
చ్చిదినిష్పీడినవూర్విని ప్రహరి దీక్షాచూచుచుండెనదే ? 33

౮॥ చలించుచున్నది మునునగు గంధమునుండచేత ? నీ
వలనొకమందిహాస తిరణాంకురమమ్మ! యటంచు దిల్లియల
గులి నటుచూపుచుండ నట "గహ"యనిరూపెను మావిచ్చెదా
మృగపయసున్న చోల సుమానవు గలతమునెత్తియోసనక.

౯॥ అడుగో ? యుపశ్రుతిభవనయు హాయిగవీసులదాయవచ్చె నల
రిదిదవునేయనేల నలకంజుడికాడె యిట్టిరూపు సం
మ్ముదిమునలూని గేహమున ముంగిటఁజొచ్చెను నీదుపువ్వా సల
పదిససుమానమేటికి గుమారిమనంబె ప్రమాణమెయ్యెదక. 34

౧౦॥ చెమ్మిక సంశయంపకు శరీరముపోలిక మెత్తనైన దే
హమున నొప్పునట్టిపరమాత్ముడె ఛాగవతోత్తముందు రా
ధమ్మయెవానిశిష్యుడు యధార్థము నావచనంబు తెమ్ము రా
రమ్ము కుమారి ! తైర్దికరగ్రహణంబును సమ్మతంపుమా ?

ఉ॥ అరయఁదండ్రీమాటతెదురాడఁగఁగూడదుగానరెమ్ము సా
 ధారణమానవుండయినఁ దద్విధినుందునె యమ్మహాత్ముఁడ
 మ్మా : రమణీయవేషమును మాటొసరించి బిరారిమాడ్కి రా
 ధారమణుండెపచ్చెనని తద్దడలంపుము నీట మేలగు॥ 37

ఓ॥ అనియూవిధమునఁ బలికిన
 ఆసనికి దుఃఖంబు సంపదసంబును దానా
 సనమునఁ జూపక మెల్లనఁ
 జనియెనచటనుండి మాతృసహితగసంత॥ 38

ఉ॥ అంతటవారలిర్వరు మహాత్ముఁడు కృష్ణుని మందిరాంతర
 ప్రాంతమునుండి వెల్పులికివచ్చినతోడనె పూర్వధావనం
 బంతయు భ్రంశమయ్యెఁ బరమాత్ముఁడు తద్విధిఁజేసెనేమొ పా
 రంతట నింటికేగి యట నారయ నీగతినుండె వింతగా. 39

ఉ॥ వచ్చిన తైర్థికుండు గృహభర్తకు నీవిధిఁ జెప్పుచుండె నో
 సచ్చరితా! స్వధావమున సాధువు నాప్రియ శిష్యుఁడన్న న
 స్మచ్చపు భక్తిమీఱఁగ నహర్నిశమున్పజియించుచుండె నీ
 వెచ్చటనైన నొక్కసుతనీతనికెస్మిడివెట్టఁ జూడుమా! 40

ఉ॥ ప్రాయముచూడ నిర్వదికిఁ బైఁబడియుండదు చూచువారి రా
 ప్తాయనకారివీనిలసదాకృతి తర్కము పాణినీయమా
 హాయనునట్లు పాతముల సద్భుతరీతి వచింప గల్గు స
 య్యా! యిటువంటివానిని గృహస్థునిఁజేయుట ధర్మమేగదా!

ఉ॥ తల్లియుఁ దండ్రీయుం గురువు దైవమునేనని సమ్మి భక్తిరా
జిల్లఁగ దివ్యదేశపరిశీలనఁ జేసెడు వేళలంచు నా
యుల్లము సంతసింప శ్రమకోర్చి మహోత్తమ నేవతేనె నా
వల్లనదొక్క సౌఖ్యమును పాపమెఱుంగడితంచు నేటికి॥ 42

ఉ॥ కాపున నీవునెట్టిశ్రమకై నగు నోర్చి భ్రమించి యీచిరం
జీవికిఁగూడఁ బెండిలిని జేయుము సీనుత పెండ్లిలోనె యో
పాపనశీలఁ యోగ్యుడగు పండితుఁడెన్నఁడుగూడ నన్యసం
ధావన కార్యమందుఁ బలుపాటలుచెంది కృతార్థుఁడౌగదా! 13

చ॥ సలుపది యేండ్లుగల్గినను నాకెవివాహము నాడుకాంత యు
జ్వలతఁజెలంగుచుండ విలసన్నవయోవసవై ఖరీప్రథా
సులలితదేహుఁడై కరము శోభిలుచుండెడు నిట్టివానికే
కలఁగనుగొన్నఁగాని శుభకార్యముఁజేయఁగ బుద్ధిపట్టదే! 14

ఉ॥ ఆరయ సంతమీదిట గృహస్థుఁడు తత్తదుదాహృతార్థ గు
భీరతతెంతయోజనిత విభ్రముఁడై యటఁ గొంతసేపు కిం
సారివిలాసమా? యిదియటంచు మనంబునఁజింతసేసి జో
హారులొనర్చి మెల్లనిటులాదరమొప్పఁగఁ బెక్కివానితో॥ 15

ఉ॥ స్వామి! మహానుభావ! తమవైఖరిఁజూడఁగ రానురాను రా
ధామురశీధరచ్ఛయమె తప్పదుమీరలటంచు నామన
స్సీమఁ జెలంగుచుండె నొకచిత్రఁపు గోర్కె యదార్థమానా రా
దో? మరిచెప్పలేను మదిదోచదు నాకిది యేమియైనది॥ 16

ఉ॥ పుట్టిసవెంటనేఁడకు బొడ్డును నైతము కోయిటండఁ బో
రెట్టుచునున్నఁగాని సుతప్రేమనుజూడకనాగిరుండె న
స్కంట్ట నిశీధమందున నొకానొకచోటఁ ద్యజించునంటిరీ
పట్టు సమీక్షనేయ భగవంతుఁడవీవని నొక్కిచెప్పదే? 17

ఉ॥ గోరులబృందలోనఁ దమకుంగనులంబదె నీతఁడంటి ర
య్యా! కమలాక్షిరాధిపతునయ్యదియేగడివాసిఘామిః మా
ద్వీకసమాసవాణీయు సదేపనిఁజూడఁగ బుద్ధిపుట్టు క
మ్రాకృతిసౌకుమార్యమివియన్నియుఁ జెప్పవెళిపగత త్వము—

ఉ॥ జాలమునేయనేల తమసింగిలిఁజూడఁగఁ జిచ్చిచుయ్యె మీ
రీల నెఱుంగలేనిపుడు రేయిరజాము గతించె రేపుషః
కాలమునందె లగ్నమటుగాపున తఱ్ఱుభవేళ శ్రీమదా
న్దాశు వివాహముజరుగునాటిదిసంబు పవిత్రమౌచె. 18

చ॥ ఆగోదాసతిపెండ్లిలోఁ దమకుఁ గన్యాదాసముండేయ హృ
ద్భాగంబందుననెంచి నేవలయు సంభారంబులస్సాడ దే
వా! గైకొంటిని యోగ్యులగ్నమిది దాయన్వచ్చె మీకోర్కె నా
న్సగఁడర్పిన మూఁడుజాములకులోనంగాదె యత్నింపనఁ. 19

ఉ॥ హస మహాఽర్చ! శిష్యునరుఁగాపరెనాసుతపెండ్లిలోనె క
ల్యాణమటంటిరందుకొరయత్తమునేయఁగ నూహపుట్టె నే
సీనిశి మాపురంబునకు నించుకఙ్కారమునందునున్న ర్పి
ష్టానది దాటనావలగనంబడు పల్లెకుఁబోయి పచ్చెదిఁ. 51

చ॥ అదియొకపల్లె కాన్వర్ణ రురినానియెయున్నది దానియందు సంత
పదఁదులఁదూగుచున్న యొక వైష్ణవశేఖరుడుండె నాగుణా
స్పదునకు నేనంగ నొకప్రాణమతఁడును మారులంబునం
దుదియముఁడందెవానికడనుండెను పుత్రిక లక్ష్మిపేరునకా. 52

ఓ॥ అతఁడు సమీపదేశ ప్రవహాత్మ రమందునఁగంతదప్పు సంత
స్థితిని వహించి ప్రత్యహము శ్రీతురగాననమంత్రరాజము
నివృత్తమనోద్బుధీకృతిని వేలరువేయ జంపించుచుండు కా
మిత ఫలసిద్ధిదాకనట మిక్కిలిదీక్షఁ జెలంగు నెంతయున్. 53

ఉ॥ కాపుననాకనుజ్జ నొసగకా మిము వేకుచునుంటి యుష్మదా
జ్ఞావిధపుష్పమట్టు శిరసావహనీయము మాకుఁగాననే
నేవిధి నైన నాతనిని నీవిషయంబున నొప్పుఁగాజేయఁగా
బోవుచునుంటి భవ్యగుణభూషణ వెంటనెవత్తుఁ గ్రమ్మరకా.

ఛ॥ అనియతని న్నొడంబఱిచి యమ్మహనీయ మహాత్తమాశిషి
బునుగొని నేనరాండముగఁ బోవుచునుంటినటంబు నీవు నె
మ్మనమునఁ జంతనొందక కుమారియు నీవును గూడ నీమహా
త్ముని పరిచర్యచేసి కడుతుష్టునిఁజేయుమటంచు వార్యరుకా. 54

గీ॥ నుడివి కృష్ణాభిముఖముగా నడువఁదొడఁగె
నర్ధరాత్రాన నొంటమై నాగృహస్థు
పుడమి మాత్రము పిండారఁబోసినట్లు
పండువెన్నెలతోడఁ దానిండియుండె.

ఉ॥ పారితస్కరీంద్రసవత్కమసీయ తివత్వధార ! దే
వాలయభర్తార్యకల నాద్వితీప్రయశోవిశేష! ము
చ్చాక్ష పురీప్రతిష్ఠితశుభంకరస్ర! రసజ్ఞకోటిరె
ద్రీ ! ఎలలస్వభావగ ! మహీమరపోషణదిష్ఠిఘాషణా !

ఇది

శ్రీ గుడిమెక్క రామానుజాచార్య విరిచిరి
మురళీధరవిలాసంబను నెరివనప్రబంధమందు
తు రీ యో ల్లా స ము .

ము ర శ్రీ ధ ర వి లా స ము .

ప ం చ మో ల్లా స ము .

౨౦॥ శ్రీ వేదాంతవచశ్రీ
నేవా విమలాంతరంగ : నేవితరంగా
ధావకసంగ : మనోహర
భావమహోత్తుంగ కీర్తిధాసురరెడ్డి.

1

ఉ॥ ఆరయుమంతమీదిట గృహస్థశిరోమణి: శీతచంద్రికా
సారమనోజ్ఞతార్థతట సన్నిధికేగిన సట్టివేళ న
చో: రమణీమణీవిరహకూలనిఘాత కృశాంగుడొచు సం
సారమునందుఁ దీరిని విషాదముగల్గు వియోగియొక్కడీ
తీరున దుఃఖమొందుచుఁ దదేకమనస్కతఁబర్యటించుచు॥

ఉ॥ ఎక్కడికేగువాడహృదయేశ్వరి: యింకను పీపునాకుఁజే
టిక్కుదువంచునాసమచి: జేయుటవ్యర్థము తార్థపూరమే
చిక్కిక నాకుఁ బ్రాణములదీరతఁబాయుట పాపహేతువే
యిక్కడ నీవులేక వసియింపగఁజాలను ప్రాణధారివై . 3

ఉ॥ ఏయెడఁ గూరుచున్న హృదయేశ్వరి: జ్ఞప్తికివచ్చెదేటి క
బ్బా యి క నీవియోగభరబాధ భరింపగఁజాల నోయి : చం

దా! యిటులున్నదేమయి! హిమార్ద్రతనుండెడు నీదుమేను త
ప్తాయసపిండమట్లు విరహవ్యధలీగతి ముద్దగట్టెనే. 4

ఉ॥ కూరవిధుంతుదోగ్రరదకోటి సమాహతిచేతఁగాని తా
రారమణీ నిమిత్త రణరంగమునందునఁగాని యక్షురో
గోరు భరాప్తిఁగాని ప్రవియోగవతీజన దత్తశాపవా
ఝారతఁగాని చాపవిది చోద్యము పాపి చిరాయువౌటనా :

చ॥ ఆరయ శ్మశానమందుఁదిరుగాడెడు బిక్షువు బ్రహ్మహంత ని
న్మిరమునఁ దాల్చెనంటి విడిచెల్లును మీరు సమస్త జంతు సం
హరణమె నై జప్యత్తి భుజగాదృతిఁగాంతురు దుర్విషంబు ని
ర్వూరు వెనదాల్చినారు సరిపోయెను మీసహవాసమెంతయు॥ 6

చ॥ మలయసమీర ! నీకొకనమస్కృతిఁజేయుదు మళ్ళిపొమ్ము శీ
తలగతినుండు నీపిపుడు దావవిధంబననుంటివేల హా !
తెలిసెను ; చందసద్రువనదేశ చరత్పటేరాజపూత్రియా
నిలయ మహాభయంకరకునిశ్వసననిలమేశనంబెగా. 7

ఉ॥ రాండము పుష్పమేయగునుగాని రతీశ్వర ! తప్తలోహ దు
ష్పిండముకంటె మిక్కిలి దిపింపఁగజేయు వియోగి కోటిని
రాండము రాలిపోను ననుఁగాల్చుకతిందువదేటికయ్య ! బ్ర
హ్మాండముల॥ హరించు హరుడై నను నిన్మనఁజేయకుండెనే

చ॥ అతనుఁడవై తివాయె హరుడై నను ని॥గదలంపలేడు నీ
కతన వియోగులెందఱు యకాలమృతింగనినారు పాపమీ

హతికలుషంబు నిన్ను హతమార్పదె యెన్నుటకై సఁగాని నే
సతి నొనరింతుటాఁజమును నాపయినెక్కును బెట్టుదోకుమా. ||

చ॥ సరసిజ ! నాసతీతనయన సామ్యమునందిన సింపుగూడ నా
ఖరకుడిరంబులో మునిగి కన్నడవెక్కిడిచేగివాడ నే
రిరణి సతంబుఁ జిత్తిమునుగాల్చుచునుండెను సేమరంతదు
ద్విరహదవాసలంబును భరింపఁగఁజాలదుఁ బ్రాణధారిని. ||

ఉ॥ ఓయి ! రిసాల ! యీసరణినుందుగిదా ! యెప్పుడై సఁగాని నా
పేయిని యిట్లువచ్చెనె ? శరీషసుమస్పృహణీయ దేహమా
హాయనిపించు ముద్దుమొగమందిముఁజించెను కన్నుదోయిచాం
పేయపు సోయగంబు మఱపించెడు చక్కనినాసయీమెరికా.

గీ॥ ఓయి ! తాపించమా ! వినుమొక్కమాట
రేదమలపాటవంటి శరీరమందు
యౌవనభరంబు దొణికినలాడుచున్న
పదునెనిమిదేండ్ల ప్రియంపుఁ బడుచుపిల్ల
కంటికెప్పుడై స నీవారిఁగానఁబడెనె.

12

చ॥ ఘనకుచకుంభభారమునఁగొ నొకయింతుకవంగియుండు మె
ల్లననడయాడునపు కరిరాజగతిన్మరపించుచుంటు న
న్ననిగళనాదవై ఖరి స్వనత్పికజాతిని వెక్కిరించునే
మనుదువుచూచినావె! కలహంసమ! చెప్పు మొనర్తునంజలికా.

చ॥ మిసమిసలాడు బుగ్గలకు మృగ్యము సామ్యము కోమలప్రభా
విసరముచేవెలుంగు ముఖబింబము చంద్రునిఁబోలియుండు నె
న్నొసటి మృగీదుటంటెపుడు సూర్యసువాసనఁ జిమ్ముచుండు సీ
కసల మనస్సులేడిటులనై న నెరుంగవె నాసతీమణి॥ 11

ఉ॥ ఓ రలహంసి ! నీమిస్మృతియుండును నాప్రియురాలిపట్టి ను
క్రీకరియొనచాళురి నెరింగిన హేతువుచే నొకప్పు డా
నై రితనీడు నీవు పతిఁబ్బిభినేము వచింపుచుండ రా
న్తాకమనీయహంసరితలని వచ్చితి జ్ఞప్తియున్నదే ? 12

ఉ॥ బొను యదార్థమోయిపకమా ! గళనాడిములందు నిర్భర
నాను సమానులేయగుదురామె వసంబడెనే కదండ్ర ! నీ
చేసు రసాలపల్లవ ములేరి సమర్పణముంబొనర్తు నీ
పై నను తెప్పపెయ్యి పిరహోర్తుడ నాప్రియురాలి తాడల॥ 13

చ॥ శురీమా ! నాసతిమున్ను నిన్ను వచనస్ఫూర్తిస్పృహంబించె జ్ఞా
పకమున్నే యపుడీపురోపమున భాస్వత్పాటలతోటివై
పకము॥ సాయముపిల్చి నేజితుడనీవేరా పృథావాదనం
బురుఁ గాల్చుప్పుడువక్కడా జయము పోపోయంచు గెంటింపదే

ఉ॥ ఇంకను తత్పరాభవం నెంచుచు రోపరిసోరుదృష్టి నా
పంకకుజాచె దేమిటికి చల్లికరత్నభాగాని మిత్రమా !
పంకజనేత్ర నీవెరుగవా ! దయచేసి యెఱింగియున్న ని
శ్శంకతడెప్పు మీరొనఁగఁ జక్కని దాడిమిపండు తెచ్చితి॥ 18

- ౩॥ ఒక్కొక్కకన్ను చేరెడుగనుండి విభీతభవత్త్రియాచల
ద్విక్కులమాడ్కిఁజంచలపుశ్రీఁజెలువారుచునుండు సంకఁదా
జక్కుననవ్విసప్త రదపంక్తి సుమాంతురమట్లు దోచు సీ
వెక్కడనైన నిట్టి సతినీక్షయొనర్చితవేకురంగమా :
- ౪॥ ఏమని; చక్రవాకి వచియించెడివార్తచలంగఁ బాపమా
నే మరిదుఃఖమొందెదపు నీవలెనేనును దుర్వియోగ బా
ధామహితార్తిపీడుతుఁడవానికి నిర్వరమేమొసర్తు మె
ట్లో మరునాడు నీపుసుఖమొందెద వేగతినాకుఁ జెప్పుమా. 2॥
- ౫॥ ఈవిధి ముక్తకంఠతనహీన ప్రియావిరహార్తిచేతఁ గృ
ష్ణావిమలావగాతరీ విచారమునందెడి వానిఁజూచి రా
ధావరుడంతమీద నిహతక్రముఁడై క్షణకాలమట్టై సం
ధాపనఁజేసి మెల్లనిటు పల్కె వియోగికి నోమహాశయా! 2॥
- ౬॥ ఏటికి? పాపమిట్టు తిప్పియించెద పూరటనొందుమింక ప్య
ర్థాటనమేల చేయుదుకటా! కరుగునద రాయిగూడ హృ
త్పాటనఁజేయు నీవిరహభారసముద్భవశోకగీతిరా
ధాటికినేతదర్థమెగదయ్య ముసుల్ భవముఁ త్యజించుటల్. 22
- ౭॥ ఈనదిరేయి; నిచ్చటికి నేగతివచ్చితి వెఱ్ఱివాడ కృ
ష్ణానది చూతవృక్షమురాసంగునె సీప్రియురాలిజాడ య
క్లేని ప్రపంచమంతయు నిఁకేటికి రమ్మట గూటుచుందమ
య్యా! నిజమెన్నుమీసుఖములన్నియు మీనపుఁదేనలేగదా! 23

చ॥ ఆరయ వివేకశాలి భవమందు సరోహపత్రవారి వై
 ఖరిని జరించుఁగాని యిటుగా మమకారముఁబెట్టుకొన్నె పా
 చురుఁడవుగావు నీవు నిజమానిని నామమహర్షిశంబు నీ
 వరుస జపింతువీద్యశజపంబునఁబుణ్యమ; పూరుషార్థమా! 24

ఉ॥ ఇక్కడకేమి? మీరలసరెప్పరలిట్టి వియోగబాధ మీ
 తెక్కడనుండివచ్చె వచియింతురె సర్వము మీచరిత్ర మి
 మ్మెక్కడో జూచినట్లు పలుకెక్కడో పూర్వము విన్నయట్లు నా
 కొక్క తలఁపుగల్గె నగునో యది గాదో మరెట్లు చెప్పుదుఁ.

ఉ॥ నాకదియేమొ? చూడగ మనంబున సంశయమొండుగల్గె న
 య్యా! కనబుచ్చమిట్లు భవవాస్యమునెందునో చూచినాను మీ
 రేకడ జూచిరన్న సదియే స్మృతిలేదు సరే! హృదాద్రిమే
 కేరవనస్థనించి వచియింపుఁడు చూతము శాంతియత్నముఁ.

చ॥ అని మురళీధరార్యుఁడిబులాదరమొప్పఁగఁ బల్కరింప మె
 ల్లన నొకనవ్వు మోమునఁ జెలంగఁగనాతఁడు పర్రెనిట్టులో
 యునఘఃప్రపంచమందునొకఁడారయనొక్కనిఁబోలియుండుఁగా
 వున సనుఁజూచి యుండుటది పోలదుపాపముఘ్రాంతినందితో. 28

ఉ॥ ఏమది యద్వైచూతువది యేపని మోమునమోముపెట్టి దే
 వా! పెరియొది గాదు రమవంటి మహాశయులిట్లు జూడ నే
 నేమియుఁ దస్కరింపఁ దమయింటన ప్రైసగు నిట్టికృత్యము
 ల్నామది కెప్పుడేమి యవినచ్చు పోయెఁద దీహలెన్నదో 28

౬॥ ముందుగ నాదిరంజి దిగుమ్మిచ్చుచు నానందించి తాప నే
 నువలించిద్విధన్ దివిప సప్తతిసుండి మహాసుధాపః యా
 నుండియు మీరజారంజమును నాటి నాటి చేటినైతి న
 స్తురించు దోహదించు జ్యోహారము నేతురిరేమిదెప్పుదున్ ॥

౭॥ లంఠిరేవ దృష్టి చుదియందు దలంపన సర్వభావః మీ
 యలంఠివారంబ్ది విషయంబును దీనులసీబెప్పురాదు నా
 రించుటనై న దాపరిహారము దొనిని యొచ్చి నాపిఠం
 బంబయుఁ దెప్పుమంటిని మహాత్ములు మీరంబు గ్రహంపరే ॥

౮॥ స్నానముఁజేయు శ్రీలపసంబులు దొంగిలి వానిరేడఁది
 న్నానముంబ్బరించితిని నాకులయుమన వానిసర్పలం
 గానిఁగినైతి నెచ్చనికొ కట్టఁచిలంచు కన్యసంర స్వా
 ధీనగ దొంగిలించితినిదేవిధిఁజేతిఁ గొంతరామున్ ॥

౯॥ లక్ష్మణురేని యొక్కవిషంబున జోర్యము పుచ్చుకొంటి పె
 డుక్కున జేసికొందఱ హతాత్తుగఁజంపెతిఁ గొన్నిపంశమున్
 లక్ష్మణ నాకరాన హతమయ్యె సుధీవరః సర్వమంగళం
 బక్కుడరేడనయ్యె ననుఁబట్టినవారలు మాత్రముండరే ॥

౧౦॥ నాదుసహాయమున్దలచి నాకడవచ్చిన వారికప్పుడే
 నేదియుఁ దెప్పకుండఁ గిహసీయెడ నాయెడఁదిప్పుచుందు న
 యా! దయగాని లేక మఱియాడియుఁగాని శమంబుగాని దీ
 నాదృతి గానియీతనికహాహృదినున్నదె వీసమేనియున్ ॥

౬॥ ఇంతకుఁజూడగా నెనిమిదేండ్లు రమారమి నాటినుండి నే
నెంతహృదాత్మి నందితినో! యేమియెరుంగుదుపయ్య నీపు నా
తెంతయుసంతసంబు మదినేర్పడఁజేసెడు ముద్దుభార్య లో
చాంతరమేగెనంతట చాతాకుఁడనై తినిఁ తేమిచెప్పదున్ ॥

నీ॥ మోము దొడశరలాపూర్ణరాశాచంద్ర
రమ్యరాగర్వసిర్వాపకంబు
మేను హేమాసార శ్రీసహోత్పల్ల గు
లాబీప్రసూనమార్దవయుతంబు
పలుకు చూతాంబురాస్వాదిమోహనవంశ
కోకిలకాలీ కామలంబు
సదర హంసకులాంగనామనోజ్ఞవిలాస
యానదాతుర్యభాషహరము

గీ॥ అట్టి ప్రియురాలు నారెక సమరునయ్య
యెన్ని జన్మంబులెత్తిన నింకనీవి
యోగభారాన బ్రదుకుచు నుండలేక
కృష్ణవేణికిఁ బ్రాణమర్పింపనుంటి. ॥

౭॥ కక్కిన భార్యలిర్వరు యభార్దము పాపమునాటినుంటి పెం
కక్కినకూర్మితోడ మదివేలుగ నీర్వరు నీర్వలెక నా
కెక్కువ నేవఁజేసినను నెక్కడు నామది కద్దియేమో నా
కక్కట యట్టిభార్య విషయంబుఁ దలంచిన గుండెనీరగున్. ॥

ఉ॥ చక్కగదీర్చిదిద్ది నటుసాపుగసౌంపుగనున్న ముక్కు పెం
పెక్కిన భర్తృప్రేమ గురిపించెడు కన్గవ ముద్దులొల్కు లేఁ
తెక్కులు శ్రీఃలాభవలెఁ తెన్నువహించెడు ముద్దరాలు నా
చెక్కడ చిట్కునయ్య కతమింతకు నాయమకృత్యమేగదా! :17

ఉ॥ ఇంతవిరాగమేను మిది నెంచుటరీదియె కారణంబు లో
కాంతధమామెపోవుటకుఁ గారణమేమియొ చెప్పనైతి నే
నెంతకులేనుజూడగసహీసచరిత్ర! సుఖంబులన్న నా
కంతటితోడఁబోయె మరి యట్టిదినంబులు నాచుపచ్చునే! 38

ఉ॥ నేనాకివేగుజాముసపనీరకుహాననతోడఁగూడ బృ
న్దానదిఁజేరి యచ్చటఁ గనంబడు నొక్కతమాలపుక్షన
స్తానపరంపరాకలితసవ్యనికుంజమునందు మన్మథా
భీనుఁడనై రతిద్రీయల దేహముమిక్కిలి సొక్కియిండఁగా

ఉ॥ ఆనదిపూరమందు ముదిమారగఁదానముచేయఁ గోర్కెలో
నూని కళత్రమేనునటఁబోయి పరస్పరమాజలంబులఁ
మేనులపై నఁజిమ్ముకొని మిక్కిలి మక్కువ సేటియాట నెం
తేనటఁ గొన్నిచేష్టలఁదదేకమనస్కృతనొందియిండఁగా. 40

ఉ॥ ఆనమయంబునందొక మహాత్ముఁడుపాపముఁచూడ గొప్ప స
న్యాసి విధాననుండెను తదాపగఁ దానముఁజేసి యిర్హ్య స
న్యాసముఁ జేయుచుండు సమయంబున నాసతివానినేననే
ధ్యాన సరోజమొక్కటి తదాననసీమ గిరాటువేసిసఁ. 41

ఉ॥ అంతటనాతఁడయ్య ప్రలయార్కువిధంబునజూడనొప్పి దు
ర్ధాంతమహోగ్నిదై యటఁ దదంజలితోడనే మూర్ఘురాల! లో
రాంతరమేగుమీవనుచు హాశపియించెఁదదుక్తికంత వి
ప్రాంతఁడనై తదీయ పదిపద్మములఁబడి గద్గదిధ్వని॥ 42

ఉ॥ ఈవిధిసంతనేనపుడ హీనదయాకలితాత్మ! నాదు థా
ర్యా వినయంబునహస్యమగు నై నను మీకు తమిరపడెల్లు మీ
రే; విమలస్వభావులిటు లింతమహోగ్రహపంతులైన దు
ర్భావులమైన మాకు శమవైఖరినుండెడు మీటభేదము
న్నే; పచియింపుడయ్య! మము నీగతిజేయుటధర్మమే; ప్రభూ!

ఉ॥ పూసలలోనిచారమటు పువ్వులలోని పరీమళంబుగా
ధానురశీల! మేమదొక వైఖరినుండగ నింతలోన నా
హా! సకలార్థవేత్తవుగదా! మహనీయ! దయాత్మ! నన్ను స
న్యాసివిధంబుజేయ మరియాదయే నీతెలుపాఱజూచిన॥ 44

ఉ॥ ఆరయలోకమందు విమలాత్ములుగూడ నొకానొకప్పుడే
దోరమణియశీల! యిటుదుందుడుకుల్పచరించుచుండు స
సారులమైన మేమిటుల సల్పుటనై జము పూర్వకర్మ సం
చారమే వీనితెల్లను విచారణజేయ నిదానమెంతయు॥ 48

ఉ॥ అందునగూడ నొక్కవిషయంబు మహాశయ! నాసతీమనం
బందు భవాదృశాశి నపమానమొనర్చెడు పాడుబుద్ధి యే
సండునలేద; యిద్దిగ్రహచారవశంబున దాపురించె నే
మందును మీరుశాపమెటులై నను ద్రిప్పి యనుగ్రహింపరే! 46

ఉ॥ అనితిమోమునేను క్షణమైనను జూడని నిల్వఁజాల న
య్యా! సరసుండవిట్టిపలురాదఁగఁదాడియె కత్తిమోమునకా
వేసిన చీసమైనఁ గనుపింపదు రత్తపుదొట్టు వారిచిరా
హా! సహస్రీయపిద్ది యిటురానినిధాపనఁజేయ నెన్నఁడుకా. 47

ఉ॥ అచ్చటి నామహాత్ముఁడు హృదయరమందునుఁ గౌలచూర్చి లే
కొత్తఁగఁ గౌలచూర్చుఁడయి కోమలదృష్టినిజూచి నెన్నఁ బై
కెత్తి పంపార! దైవగతి నెవ్వఁడు మాన్వఁగ శక్తుఁడెను నే
నిర్రతనెట్టురాననుచు నెంచితినేవిధి ప్రేరణంబెనూ. 48

గీ॥ పపసమే బాణమరయింక బ్రాహ్మణులకు
పచ్చె సిద్ధాన భూమిగీర్వాణులనుచుఁ
గత్తిదెట్టుకుఁ గట్టును కట్టవచ్చుఁ
గాని దీనిఁ నామాత్రమైనలేదు. 49

ఉ॥ రావున కాపవాక్యమును గ్రహ్మఱఁజేయఁగ నాకు శక్తిలే
కో? పరశిల! తప్పదిది యూరకపాపము! నీవదెంత దుః
ఖావిలభావపై న్యమున యీచనజేసిన నిష్ప్రయోజనం
లే; పలచింక పొమ్మనగ వెంటనె నానతిరోషతప్తయై. 50

ఉ॥ ఓయి! మదుత్తి తప్పదు ప్రయోజనమేమియులేదటంచు నీ
వీయెడఁబెట్టుచుంటి వటులేనిఁగనుంగొను మస్కదుగ్ర బా
ణాయిత కాపమలచు న్దమనంబున నేమియొ చింతనేసి య
య్యా! యిటువల్కె నీరనయనై గ్రహయించెదవెండివీనినికా.

గీ॥ ఇద్ది గడచియు నేటికి నెనిమిదేడు
లింతకును వారిజాడల నెఱుగ లేక
ఓపిష్టి గోచరమయ్యెడు దేశమెల్ల
దిరుగుచుంటిని బైరాగికరణి నేను

52

ఉ॥ పావముః మీరుపోవుపని పాదయిపోవును పోయిరండు నా
తీపరితాపభారమది యెప్పుడునుండును దానికేమి మీ
రీపగిదిన్ నిశీధమునకెక్కడకేగుట నావిషాదగా
ధాపరిపూర్తియయ్యెను గదా యిక దాచకచెప్పుడు మీపరిస్థితిన్

గీ॥ అనిన నాతడు క్షణకాలమతని మోము
నట్టై తిలకించి తిలకించి యిట్టులనియె
రూఢి మీరలు భగవత్స్వరూపులనుట
నిజము నిల్కడమీద గాన్పింపకున్నే

54

ఉ॥ ఓమహానీయశీలః భవదుక్తి ధురీణతవిన్న నామన
స్సీమకుఁగల్గె విభ్రమము శ్లేషలతోబహుయుక్తి యుక్తతన్
నీమహిమంబుఁజెప్పితివి నీవొకమాయలమారివయ్య నీ
వే మురశీధరుండ విలవేల్పువు నేనిక సంశయింతునే.

55

గీ॥ దొంగతనమును దండ్రిముందుగ నొనర్చె
సంటివిదియును జూడతథ్యంబుగాదె
మున్ను వసుదేవుఁడే నిన్ను మ్రుచ్చిలించి
నందపల్లెకుఁ జేర్చడే బందినుండి.

56

గీ॥ రాసః భవదుదీరితకథాక్రమమునరయ
 నీ ప్రభావమెయందు ధ్వనించుచుండె
 అగుచు తచ్చరణాంబుజమును స్పృశింప
 బోవ నాతఁడు బలవంతమున గ్రహించి.

57

ఆ॥వె॥ ఓయి ! వెట్టివాఁడ ! యూరకసీవిట్టు
 భ్రాంతిఁజెందెదేల స్వాంతమందు
 దొంగవాఁడననుచుఁ దొల్లి చెప్పితినేను
 నాదు మాటనెట్టు నమ్మఁగలవు.

58

ఆ॥వె॥ నిన్ను నేను తెప్పుమన్న దెద్దియొ పోయె
 పాదు భ్రాంతిలోనఁబడితివీవు
 ఏను బ్రతుఁడనై న నీలాటిగతియేల
 పట్టు వట్టిమాట భ్రాంతిపడకు.

59

ఆ॥వె॥ చదుపుకొన్న పెద్ద సురసుండవీచాట
 రేనియర్థమై నఁ గానఁబడును.
 గాన నీకథానకంబదెద్దియొ చెప్పు
 మనుచుఁ బలుక నాతఁడనియెనిట్టు.

60

ఉ॥ నందపురాగ్రహారమను నామముగల్గిన పెద్దయెందె నే
 నందు పనించుచుండుదు నహర్నిశముస్మరణీధరాహ్వాయం
 దందురు పిన్నలో మురళియందురు పెద్దలచెట్టులన్న నా
 నందమెనారు నేనొక సనాతనధర్మపరాయణుండను.

61

గీ॥ అరయ రాధాఖ్యఁ జెలఁగెడద్దాంగిగలదు

తనకపల్లికయును పుత్రిగలదునాకు

పావనభవాద్విశాళీః ప్రధాపకలస

సక్షరాస్యుండనై తిసయ్యా ! మహాత్మా !

62

ఉ॥ మాసమునుండి నేనిచట “మార్గళి” దీక్షచెలంగనొక్క స

న్యాసిసశిష్యుఁడై యొకదినంబున నింటికీనేగుడెంచె శ్రీ

వ్యాసునిమాడ్కినంత ముదమారఁగఁ బూజింపొసర్చి నిర్గతా

యాసునిఁజేసి వారి కధినంతను వింటిఁ గ్రమప్రియంబుగా. 63

గీ॥ వానికిని నాచుమార్తెఁ బరిణయమునుఁ

జేయఁగా నిశ్చయంబును జేసికొనఁగ

శిష్యునకుఁ గూడఁ బెండిలిసేయుమనుచుఁ

బలకఁ దిక్కన్యరార్థమై బయనమైతి.

64

చ॥ అనిన వియోగియప్పుడు మహాదరణంబు చెలంగి సంతసం

బునఁబులరాంకురంబులుకపోలములన్గనుపట్టుచుండఁ నో

యసఘ ! త్వదాత్మజాతగన నాసమునంబునఁ గల్గుచుండె నే

సనినది నీకుఁ గోపమగునా ! చురియాదలనే నెఱుంగనే 65

ఉ॥ రావున సీతసూభవను గాంచఁగ గోరికగల్గెనాకు వి

ద్యావిషయార్థవేత్తపుగదా ! గృహమేధివరేణ్య ! కన్యరా

భావనయున్న లోకమదివాంఛయొనర్చుట దోషమౌనె నీ

వేవిధినై న సీతనయనిప్పుడు చూపకతప్పడెంతయు. 66

66

ఉ॥ శాపవశంబుచేత నిటఱన్మమునందినఁగాని నాసతీ
రూపముగుర్తుపట్టుదును రూఢిగనామెకుఁ గొన్నిగుర్తులఁ
జూపెద నామెగూడ ననుఁజూచిన గుర్తునుబట్టునయ్య నా
తీపరితాపభారమదియేగునుజూడఁగ నీకతలునఁ.

67

శీ॥ అరయ నామెకు వామపాదాబ్జమందు
శ్రీయగులికెడు సౌభాగ్యరేఖయొకటి
గలిగియున్నది సందేహగరిషణికు
గలుగ నవకాశమేలనింక స్మహాత్మ !

ఉ॥ ఈవిధినాకు నీతనయ నిప్పుడు చూపవయేనినిట్టి కృ
ష్ణా విమలప్రవాహమునఁ జచ్చుటనిక్కము దానిచేత హ
త్యావిధినీకుఁ జుట్టుకొనునయ్య యధార్థము నాప్రతిజ్ఞ క
న్యావదనంబుఁగాంచుటయొ యారయనీలుటయుండెనీయెడఁ.

మ॥ కనుచూపందెడు మేరయందుఁ గనులం గాన్పించు సంద్యాప్రభా
మనభూమీధరపంక్తులున్మధురరాకాచంద్రికల్కోమల
స్వనరీతులైలయేళ్ళ గానములు భాస్వద్వస్తువుల్పామనం
బునకుం దీప్ర వియోగభారమది హా పుట్టించునెంతేనియుఁ.

70

గీ॥ ఎచటఁ గూర్చున్న నాసతిహృదయమునకు
గోచరించును మనమెంతో గుందునంత
దాన నాకెట విశ్రాంతిలేవికతనఁ
గూరుచుంటిని నీనదీకూలమందు.

71

గీ॥ అనుచు నీరీతిగానతఁడనగరెండు

జాములకుఁగూడఁ బై ననేజరిగె రాత్రి
అంత ప్రతిమాటనేమియుననక మురళి
కట్టె మాదిరినిజచుండెఁ గదలకుండ

72

చ॥ జలజలపాఞురార్జవలసల్లహారీతతి పాండురప్రభా

కలకలలాడు చంద్రుని వికస్వరకాంతులు సోరి యెంతయుఁ.
మిలమిలలాడుచుండె మనమెంతయువేడుకజెంద సంఘో
పలనొకబాల మెల్లనిటుపాడుచు డాయఁగవచ్చె వారినిఁ. 73

ఉ॥ నందకుమార ! నాహృదయనాథుఁడ వీవెయంటచు నామనం
బందుననమ్మి కేవలమహర్నిశమెన్నుచునున్నఁగాని నీ
దెందముమారకుండె నొకటేవిధినుండి తివాదినుండి నా
తెందుకు జీవధారణమిఁకేటికినేఁజని చావకుండునే.

గీ॥ తద్గుహాభ్యాగతునకునాదానమిచ్చి

పెండ్లి యొనరించులంద్రిరేపేమహాత్మ ।
తంద్రిమాటకు నెదురాడఁ దలఁపలేక
కృష్ణకై నను బ్రాణమర్పింపనుంటి.

75

గీ॥ తల్లి పెను నిద్రలోనుండెఁ దంద్రిశిష్యు

నకు వివాహముఁజేయఁగన్యార్థమేగె
వచ్చినటువంటి సాధువు పవ్యళించె
పోయె రాతిరి రెండుజాములకుఁబై న

76

గీ॥ ఇపుడు చూడ నిరోధకు లేవరులేరు

సివు గన్వింప వేయెడఁ బోవలేక

ప్రాణహర్యకె చివఱకుఁ బాలుబడితి

నున్న సత్యస్వరూప మిట్లుండెఁ గృష్ణ :

77

కం॥ అని యీవిధమునసంత

స్మనమునఁ శ్రీకృష్ణవిభుని మరిమరి భక్తి

ఘనముగ నెన్నుచుఁ ద్వరతో

జనకుని డాయంగవచ్చి చకిలేక్షణయై.

78

చ॥ జనరుని గుర్తుబట్టి యొక స్థానపుమాదిరిఁ గొంతసేపు ని

స్వనమున నిల్చియుండ సుతవై ఖరినంతనెఱింగి తండ్రి నె

ఘ్నినమునఁ జింతసేసి మరుమాటలనేమియుఁ బల్కుకుండ మె

ల్లన నిటువల్కె దుస్సహ కళత్రవియోగినిఁజూచి సక్రమై . 79

ఉ॥ నాకథయంతయుం గనిన నాకె విచిత్రముగొల్పుచుండె న

య్యా : కమనీయశీల ! పరమాత్ముఁడొనరెడు చిత్రమేయెడఁ

నాకెఱుంగనొనె : సుదినంబిదిచూడగ యుష్మదీయ సు

శ్రీకర దర్శనంబున విశీర్షముగాదె పురాఘమెంతయుఁ . 80

ఉ॥ తమయె నాతనూభవ యహీనచరిత్ర : భవత్పదద్వయీ

సీమకు దై వయోగమునజేరె నిఁకీ కథతేమిగాని మీ

రీమెను జూచుకొండు హృదయేశ్వరియైన పరిగ్రహింపు డ

య్యా : మహనీయశీల ! పరమాత్ముడవో పురుషుండవోగదా :

చ॥ అన విని యాతఁడేమి బ్రతియాడగినోపక జూచుచుండ త
జ్జనకుని భాషణంబున స సంభ్రమమై యటమీదఁ దిన్ముఖం
బును గనుచుండఁ గృష్ణుఁ డతిమోహనరూపము దాల్చినట్లు నె
మ్మనమునఁ గానుపింపగ టమారి పదంపడి శీఘ్రయాసయై.

ఉ॥ అంత వియోగిపాదములయందున మన్మథబాణమట్లు పె
సంతతిమాత్మ రేకొనగ సాగి నమస్కృతిఁజేసి నామనః
రాంతుడ వీవెయంచును వికస్వర తన్మధురాంకమందు ని
శ్చింతగఁ గూరుచుండె నటుజేయుట దోషమొ లేకదోషమో.

గీ॥ కూతు రెఱబోయెనోయని గుంది రాధ
యడుగు జొడనుబట్టి యీయెడకు వచ్చె
ఆ మహాశ్చర్య పరిణతి నరసియంతఁ
గట్టె మాదిరి కదిలక నట్టె నిలచె.

84

గీ॥ ఇంతలోఁ దైర్ధికుం డిదియేమటంచు
శిష్యుతోగూడ నచటికి జేరవచ్చె
నచటనున్నట్టి కథనెల్ల నరసి మురళిఁ
గని విచిత్రపు ఫణితి నిట్లనియె నంత.

85

ఉ॥ ఓరి : పృష్కోక్తిభాషి : యటులారకఁ జూచెదవేల నింక నొ
రార : నిశీధి నొక్క విరహోర్తనిమాటను నమ్మి యిట్టి వ్యా
పారము జేయఁజూచెదరె : భార్యయు నీవును చీ దురాత్మ ! ని
న్నేరు గృహస్థజేయుమని యేడ్చిరిరా : నను వంశపాంసనా :

ఉ॥ ఇంకనుగూడ శిష్యునక దెట్టులొ పాపము కన్యదెచ్చి మా
వంకకు వత్తువంచు తనువంతయు కన్నులుచేసిచూడ ని
శ్శంకత నర్థరాత్ర మొకజారుని మాయలునమ్మి హా ! తదీ
యాంకమునందు స్వీయతనయా మణినుంచెదవే ! దురాశయా

ఉ॥ హాయిగ ! నేనదే బదరికాశ్రమమందునొ ! లేక దివ్యగం
గా యమునా సరస్వతులు గల్లు ప్రయాగ వటద్రునీడ నో
ద్యేయచరిత్రుడై న జగదీశుని ధ్యానమునేయకుండ నే
వీయెడ కేగుదెంచుటిదియే మొదలెన్నగ పెద్దతప్పు సూ. ౧౧

ఉ॥ ఆదిని తల్లి దండ్రీ కఱవాయెను పిమ్మట విద్యజెప్పు స
త్పాదులుగూడ పాడు జ్వరభాధకు లొంగి గతించినార లీ
వేదియొ యాసపెట్టి తుదకీవిధిజేసితి వింతకన్న నే
నేరెస కేగినప్పటికిసీ దురదృష్టముగాక ధాగ్యమే !

ఉ॥ వచ్చితి దై వయోగమున వచ్చినతొవను వెళ్ళకుండ నీ
యిచ్చకముల్వినంగ మదినేలఁ గుతూహలమందితయ్య ! నీ
సచ్చరితంబదంతయును చాలును బుద్ధిని దెచ్చుకొంటి నా
యచ్చపు శీలమెల్ల తుదకక్కట ! చేసితే ! మట్టిపాలుగా. ౧౨

గీ॥ ఎన్నగా ! నీవదొకతృణచ్చన్నకూప
మనుచు దెలియంగలేనై తి నరరె ! పాప
మొందరెందరు నామాడ్కినిట్టి కూప
మందు గూలిరొ ! గోవులమంద పగిది.

ఉ॥ ఏమది గ్రుడ్లుపెట్టినది యేవిధమారయుచుంటి వోరి ! న
 న్నేమయిన న్పయింబడుచు హింసనొనర్చగ గోర్కెబుట్టెనే
 యో ! మరియెంతమంది నిటు మోసము జేయగలేదు మున్నునీ
 పీమహినెంత కేస్తగుదు విద్దిభవత్కులసంప్రదాయమా ! 92

మ॥ తపమా ! పాదయిపోయె పెట్టునను సిద్ధాన్నంబు లేదాయె నా
 తపకారంబునుచేయఁ జూతువని యాహా ! యెంచలేనై తి నే
 సపహాస్యంబునుగాదె లోకమున కన్తన్నింక నేనుండ నీ
 యపకీర్తిన్పరియింపఁజాలనని కృష్ణాపూర సాన్నిధ్యమున్. 93

ఉ॥ అటఁ జనుచున్నవాని కరమటై గ్రహించి గృహస్థుడంత హా
 రటకటః యెట్టి మాటవినగా వలనెఁగ మహనీయ ! యట్టు బో
 పుటయన మీ కకృత్య మటబోవుటనాకు సమంజసంబు నే
 నెటు బరికించిచూచిన నిఁకియ్యదియేగతి విద్వదుత్తమా ! 94

ఉ॥ మాకుల సంప్రదాయమనుమాట భవాదృశులాడనొనె ? యే
 నో కలుషాత్మకుండ భవదుక్తికి పాత్రుఁడనొడుగాని దే
 వా ! కమనీయశీలురు మహాత్ములు నా కులవృద్ధులెల్ల హా
 నాకతనంగదా కుల సనాతనధర్మము ధ్వంసమౌటకుఁ. 95

గీ॥ కావ నే నాత్మహత్యకు గడగవలయు
 గాని యద్దానికై మీరు గడగరాదు
 అనుచు పై పంచ నడిభాగమున బిగించి
 కృష్ణలో దూక జనువాని గేలుబట్టి.

గీ॥ రాధ కన్నీరుగారః హా నాధయనుచు
 ప్రాణహత్యకు సమమైన పాపమున్నె
 యిట్టులొనరింప మీమనవెట్టులొప్పె
 నింతకన్నను దుష్కీర్తి యెందుగలదు,

97

కం॥ అని యీవిధమునఁ బలికిన
 ఘనమతియగు భార్యమాట గాదనకంతఁ
 మనమున నెద్దియుఁదోచక
 గనుచుండగ నాతఁడొక్క గానమును వినెఁ.

98

పల్లవి:—గాన ధురీణం మురళీపాణిం భ్రమరకగోఖురరేణుం
 1 హతభవలీలం మృదులకపోలం భజః జనః కౌమలశీలం
 2 సకలచరాచర జగదవనాకర పదయుగళం కలితేలం
 3 కాళీయాహిఫణాతట భాసురసన్మణిగణఘృణీలోలం
 4 వారిదనీలం విలసత్ఫలం కౌస్తుభరత్న వికాలం
 5 కుటీల మనోజన తూలదవానల మతులఘృదుల సుదుకూలం
 6 గలదురులహరీతట కృతమురళీ పిశునశ్రీభేలం
 7 కలయదయాలుం వరగుణజాలం పేవిత సరిదురుకూలం. 99

గీ॥ అరయ నీరీతిఁ బాడుచు నంబరమున
 నుండి నారదుఁ డచ్చోట నుట్టిపడగ
 మురళి తద్దర్శనమోదమునఁ జెలంగి
 విధివదర్శన మొనరించి వినయమొలక.

100

ఉ॥ నారద సంయమీంద్ర ! భువనంబున మీరలు సర్వవేళ సం
చారము జేయుచుందురు విచారణచేసి వచింపుడిట్టి సం
సారిగలాడె నేననినశాబ్దని నిల్చగనై తి నిద్దికం
సారి విలాసమా! మఱి మహాద్భుతమిద్ది మనుష్యమాయయా.

ఉ॥ అదిని నేను వీరికి మదాత్మజని త్తునటంటి నంత వీ
రేదియొ గొంతనేపు నను నెంతో పరీక్షనుచేసి పిమ్మట
గాదినకుండ శిష్యునకు గావలె పెండ్లియటంచుఁ జెప్పి నీ
వేదెసనై న నాక్కనుత నెట్టెటా దెమ్మనిపర్కె నారదా? 102

గీ॥ అంతకన్యార్థమేను ప్రయాణమైన
సరణియందున నీరీతి జరిగెనయ్య
అరయ లోకత్రయమునందుఁ దిరుగుచుండు
నీవెఱంగని విషయమున్నే ! మహాత్మా ! 103

గీ॥ ఇప్పుడేరీతిఁ జేయగాహృదయమునకు
దోచనందున కృష్ణలో దూకబోవ
నింతలో మీదు సంగీత మేగుదెంచె
ప్రయతభావన ! నాకు కర్తవ్యమేమి ? 104

గీ॥ అంత నారదుఁ డిటుబల్కె నయ్య! మురళి!
నిన్ను బోలినధన్యుఁడున్నేజగన
మురళి పాణియె నీగృహమునకువచ్చెఁ
ఱాడు మావంకనని వేలుజూపనచట 105

సీ॥ శతకోటి రవిరుచి స్ఫర్దాశుమకుటంబు
 శీర్షభాగమున సుశ్రీజైలంగ
 మహాసీయరాసక మకరకుండలకాంతి
 గండభాగమున లేమెండగాయ
 గ్రీవాస్థవీచోల శ్రీవనమాలిక
 పుష్పదామముల దోమీచులాడ
 కటకచేయూరాదిక ప్రభూషాద్యుతుక
 తత్తదంగముల దక్కొత్తుచుండ

గీ॥ రాధికాదేవి యొకవంక ప్రణయభార
 విలసదీక్షిపరంపరాకలనఁ గులుక
 నాదిలో నింటికేతెంచి నట్టి ఘనుఁడె
 శ్యామసుందరుఁడగుచు ప్రత్యక్షమయ్యె.

106

ఉ॥ అంతటనాయశోఽర్ధి కలయా యిదిలేక నిజంబయంచు వి
 భాగింతినిఁజెందిలోన పిదపఁ కుడివై పునఁజూడ నచ్చట
 త్యంతమాదావహంబయినయాకృతి యొక్కటిగానుపించె వే
 దాంతవచః ప్రసంగములకై నను జెప్పగరాని దెట్లనఁ. 107

సీ॥ లలితకస్తూరికాకలిత మౌతిలకంబు
 లాలాటితటిని సౌరభ్యమొలుక
 త్రిజగతీమోహ కృద్ధివ్యగానగవేణు
 వధరోష్ఠపుటిని సయ్యాటలాడ

సంతప్తకాంచన చారూత్తరీయంబు
 స్కంధధాగములలాస్యంబొనర్ప
 రమణీయకౌస్తుభరత్న శోభారాశి
 చారువక్షః ప్రదేశమున మెరయ

గీ॥ కార్షణ్య లటి గానబడినట్టి కపటవిరహ
 కోటిమన్మథ సౌందర్యధాటిచేతఁ
 జూచువారల కంటికి శోభఁజేయ
 సత్యతోగూడ నపుడుసాక్షాత్కరించె.

108

గీ॥ తన్మనోహర కృష్ణావతారయుగళ
 వీక్షణామృతపాన సంప్రీతుఁడగుచు
 మురళి యంజలి ఘటియించి మోకటిల్లి
 భక్తిరేకౌత్త నిల్లని ప్రస్తుతించె.

109

శ్లో॥ అహో! భాగ్యంధాగ్యంమయి జయతిగోలోకవసరః
 ప్రభోసాక్షాత్కార స్సకల నిగమాంతైక వినుతః
 ఇదానీం ధన్యోఽహం పరిణీతమిదానీం గతజను
 స్కృతం సర్వా వాంఛాఫలపదమిదానీముపగతాః.

110

శ్లో॥ జయతుజయతు రాధా సత్యభామ్నా సమేతః
 కరతలధృత వేణుః కోఽసి కృష్ణావతారః
 భవతి యమవలోకాద్భక్తి మోహానుభావ
 స్ఫురణమతి నవీనంమానసేమామకీనే.

111

శ్లో॥ అపాకృతాద్భుత మహామహిమాంచిత స్త్వం
 లోకేకే ! హేయగుణమజ్ఞమిమంజనం ద్రా
 గాద్భుత్య యన్నయన గోచరతాముపైషి
 సౌశీల్య మేతదితివేల మహాత్వదీయం.

112

శ్లో॥ అతిదృఢభవబంధం త్యక్తు మిచ్ఛావతాంవా
 నిగమవిశద తత్వజ్ఞానమా కాంక్షిణాంవా
 ఉభయభువన సౌఖ్యం ధోక్తుమీహావతాంవా
 త్వదసమ పదయుగ్మం భూయనే శ్రేయనే స్సౌత్

113

శ్లో॥ రాధారోల ! తమాలనీల ! భగవన్ ! సంసారవిచ్ఛేదన
 వ్యాపారైకధురీణ ! తాపసమనః పంకేజి మాఝీకర !
 అంభోజాక్ష ! మహానుభావ ! విలసత్కోటీరవక్షోమణి
 కేయూరాంగదనూపురాభరణ ! తేనేయం నమస్సంఘతీః. 114

శ్లో॥ సత్యామావసరాజహంస ! యమునారోహ స్త్రిమాలద్రుమ
 చ్చాయాశ్యామల దివ్యమంగళతనో ! వందాసు చింతామణే
 శ్రీమన్ గోఖురధూత ధూళికలనానంగూఢ ముగ్ధాలక
 ధాగ్నిష్ఠో ! వనమాలికాభరణ ! తే సోఽయంప్రణామాంజలిః.

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణాయ ! యమాద్వహాయ ! మధురానాథాయ బృంధాటదీ
 సందారాయ చతుర్భుజాయ తులసీదామ్నే కులస్వామినే
 లీలామానుషవిగ్రహాయ మురళీ సంగీత ధారంధరీ
 ముగ్ధీ భూతచరాచరాయ భవతేజీయాదియంజనతిః.

115

శ్లో॥ శ్రీనాథాయ దయామయాయ జగతానాథాయ గోపిధన
జ్ఞోజీభృద్భరవాహకాయ త్రిజగస్సుగ్ధాయ కంసద్విషే
గోవిందాయ జనార్దనాయ విదురప్రేమైకధామ్నే మహా
భక్తాకూరిపరప్రదాయ భవతే ఛాయాన్మదీయానతిః 117

శ్లో॥ శ్రీమంతౌ నవపల్లవ ప్రతిభటౌ వేదాంత సీమంతినీ
సీమంతాభరణాయితౌ మణిమయ శ్రీఘాషణాలంఛితౌ
సర్వాసేవస చాసుపర్నవసనస్సాంత శ్రియామందితౌ
మోక్షద్వారకవాటిరావిఘటనవ్యాపార కుంచాయితౌ. 118

శ్లో॥ స్వేచ్ఛాచార వివర్ధమాన విషయవ్యామోహ సంఘర్షణ
ప్రాధి హ్నిస్త్విత విజ్ఞతాముఖ గుణగ్రామం జనం మాదృశం
అభీలాంత్యదశా సముచ్చపకఫల్లేష్యాదిరోగవృధా
ధారాదుద్ధరతాద్రమారమణః తేపాదానతాభీష్టదా. 119

శ్లో॥ జీయాత్కృపిమనోహరాకృతిరయం శ్రీమాఃస్ఫురాణఃపుమా
సంబోజానసపార్వతీపతిశచీనాథాదిరజైవరః
మత్స్యకార ముపేయుషాః భగవతా యేనాహత శ్రీశ్రయీ
చోరస్సోమకనామకః ప్రళయవారాశౌ నిమగ్నః పునా. 120

శ్లో॥ జీయాత్స్వయ ముదారసారకలనా ధారంధరీత్రాసితా
శేషోన్మత్తరిపున్నరాసుర శిరస్సీమార్చితాం ఘ్రిద్వయః
కూర్మాకారముపేత్యమందరగిరేర్భారం వహా మోహిని
స్ఫూర్జద్వేషధరో జహార రిపుతః పీయూషభాండంశనైః 121

శ్లో॥ జీయాత్తాద్యగయం ప్రభాత సమయప్రోద్భూత సూర్యప్రభా
 స్ఫర్ధాశుద్యుతినై కరత్నకలనాభాస్వత్కిరీటాంచితః
 వారాహాకృతిమేయుషా బలవతా యేనోద్ధృతా దుర్హిర
 త్యాజ్యైఖ్యద్విషతా పురా వసుమతీ గోళాకృతీం పాప్రితా. 122

శ్లో॥ జీయాన్మత్పురతస్థితో యదుకులాంభోరాశిరాకాసుధా
 థానుః కౌస్తుభరత్నచాలసదురః పీఠః కృపాభూషణః
 ప్రహ్లాద ప్రయథ క్త రక్షణ కృతేశ్రీపుంమృగేంద్రాకృతిం
 లబ్ధ్వా యస్సమరే హిరణ్యకశిపుంహత్వా ప్రపేదేశ్రియం 123

శ్లో॥ జీయాత్ స్థావరజంగమాంచిత జగన్నాథః ప్రణీంద్రస్సటా
 నిద్రాశుః పరమః పుమానపమనశ్యామస్సువర్ణాంబరః
 యః పాగ్వామననామకోనవవటోర్వేషం గృహీత్వాబలే
 స్సాన్విరాజ్యాపహృతించకార చరణన్యానై త్రిభిశ్చిత్రదైః. 124

శ్లో॥ జీయాన్మేహృది వేణుగాననరసికః కాళీయభోగిస్సటా
 రత్నశ్రీలసమానపాదయుగళస్సోఽయం ప్రభుగ్రామణీః
 యః పూర్వం జమదగ్నిమౌనితనయస్స కా ర్తవీర్యాష్టనం
 హత్వా శేషధరాధరా పరశునాచిచ్ఛేద యుద్ధాంగణే. 125

శ్లో॥ జీయాన్మత్పురతః కృతావతరణః గోలోకతస్సోఽముక
 శ్రీకళ్యాణగుణాకరః ప్రణయనీముగ్ధేక్షణాలం కృతః
 ఆసరామవనామకోహరిధనుర్భంజ నివిదేహాత్మజాం
 గృహ్ణాయః కలయాబిభూష సమరేలంకాధిపంరావణం

శ్లో॥ జీయాద్గోపపథూపయోధర తటీసంలిప్త కస్తూరికా
ముద్గాముద్గిర పత్నలోల తులసీమాలావళీ భూషితః
యః పాగ్గానకదుందుభేస్తనుభవోభూత్వా యశోదాగృహే
కించిత్కాలమువాస్యకంసనిధనం కృత్వాసమాపప్రధాం. 127

శ్లో॥ జీయాద్గోరుల రక్షకః కమలయాసంశ్లిష్టవజ్ఞే యశో
ధామా కోఽపియువా మదశీపుర త సాక్షిత్క్రియా మేయివాన్
సోఽయం యత్త్రిపురాసుర ప్రణయినీ సౌశీల్య మత్యుజ్వలం
బొద్ధస్సృక్ కృతవాక్ కుబోధవిషయైరాస్తిక్య హన్యైర్హృతం.

శ్లో॥ జీయాప్రీసనాది మౌనివినుతిప్రీతః కళింగాత్మజా
మజ్జద్గోపపథూదుకూల హరణవ్యాపార బద్ధాశయః
సోఽయం యస్య పవిత్ర పాదకమల ధ్యానాద్భవాంభోనిధిం
తీర్త్వా దివ్యపదం భజంతి పునరావృత్త్యా విశున్యంజనాః. 129

శ్లో॥ విమోహతృణవహ్నయో వ్యసనతూల జంఝానిలా
స్థిరప్రమదహేతవ స్మరణయజ్ఞయాపప్రధాః
నమద్దివిజభూరుహాభవ భయాద్రి పజ్రప్రథా
రసౌఘపరివర్షిణోవిమలనామ శబ్దాస్తనవ. 130

శ్లో॥ సుశీతల సుధాన్రవత్ప్రకటకోణసంభూషితైః
కుతాపనికరఘ్నైః సంమృదయ మాదృగజ్ఞానా జనా
ప్రభూత కరుణారసస్పృహిత జంతుజాలైశ్చల
స్మనోజ్ఞ మృదుతారకైర్జననతారకై రీక్షణైః 131

శ్లో॥ కరచరణ సరోజస్ఫార నేత్రాండ జాతో
మృదులమరకతాంగస్ఫూర్తిభిశ్చైవలాభః
అతులమధుర కారుణ్యోద పూరోభవాన్నోల
మృతమహిర తటాకస్తాపభాజాంహి నూనం.

132

శ్లో॥ యత్కాంతైత స్తృణ మివతరాం దివ్యబోగాస్తృజంతో
కాయక్లేశం బహువిధతపోజాయమానం పహస్తిః
కామకోరిధ ప్రముఖ విరసం వృక్షషండం చిహంతోఽ
ద్యాపీక్షంతేనలపమపిత త్వత్త్రిధావేమునీహః.

133

శ్లో॥ ముత్తాస్థూలావిరచనయనానందబిందూభ చాదై
రంతర్ముద్రాదళిత కలుషైశ్చాస్తిరిగ్ధ ప్రభాతైః
యాష్మాదీనస్తుతిరవ సమాకృష్ట కందర్పదర్పై
ర్విజ్ఞానీతైర్నిబిడభవనే దేహివాసంప్రచోః మే.

134

ఉ॥ ఆవిధి స్తోత్రమున్నలిపి యంతటనాతఁడు కన్నువిప్పి రా
ధావనమాలికాధరులు తత్క్షణముద్గమనానురీతి బృం
దావనమేగె పిమ్మట యధార్థపు రూపముతోడ సర్విధా
మా వరు లిర్వరాత్మపురమందునఁ జేరిరి తేవసంబునఁ.

135

గీ॥ ఆమహాశ్చర్య పరిణతి నరసియై
పరవశత సున్నయట్టి దంపతులఁజూచి
నారదుఁడు దివ్యగాన విశారదుండు
యటను జరిగిన కథనంత నిటువచించె.

136

ఉ॥ భో : మహానీయ : నీకడకు ముందుగ నిన్నుఁదరింపజేయు సు
శ్రీమదురేష్ఠ భర్తజన సేవ్య మనోహరరూపదీప్ర రా
ధా మురళీధరద్వయమె తైర్ధిక శిష్యులమాడ్కి వచ్చె నీ
వీమహానెంత ధన్యుఁడ వైతేటికి నీ కల మోక్షమేసుమీ. 137

ఉ॥ ఆరయ పూర్వమందు భవదాత్మజ తత్సతి సత్యభాష కం
సారి విలాసమిద్ది యొక శాపముచే నిటు నీకు పుత్రువా
కారముదాల్చె తత్సమిదిగావున చిత్రమునొందెదేల ? నీ
వో : రమణీయశీల : యిటపూర్వము శాపమునందితె సుమీ.

గీ॥ రాసవనమూలి దుఃఖి రూపాననీకు
గానబడి జెప్పినటువంటి గాధనెల్ల
మరల నొకసారి నీమనస్సరణీయందు
పాఠఁజూడుము దెలియు నీప్రభవమెల్ల. 139

గీ॥ నీకు నిప్పుడు గాన్పించు నిర్వరొకతె
గాని నీభక్తి భావనా గరిమకతన
రాధికా కృష్ణరూపంబు రక్తిదాల్చె
నందు నొక్కఁడు గోలోకమందునుండు. 140

గీ॥ నీకు రెండవమారు గాన్పించినట్టి
మురళీధరుఁడన్న నీసుత మోహమంద
తోటిమన్మథ సౌందర్య ధాటివెలుగు
రూపమునుదాల్చి నీపురిలోన నుండె. 141

గీ॥ పాగ్గవంబున నీవు శాపమును బెట్టి
మహిత శాపమునీకు గ్రమ్మరఁజెలంగె
వారిలె మీరు దొందరబాటుపలన
సంక్రమించె నేతాదృశ జన్మమీకు.

142

ఉ॥ ఈవిధిమీరు జన్మ మిటనెత్తగ వత్తురటంచు నెంచి బృం
దావనచారియైన హరి నందిపురంబును సృష్టిజేసి న
త్యా పనమాలిరూపమునుదాలించి జెలంగుచునుండె నందు కృ
ష్ణా పరపూరమన్న యమునానదియేనుమి దివ్యధావనా 143

ఉ॥ నీవును రాధ పూర్వమున నిత్యవిభూతికిఁ జేరగోరి సం
భావసఃజేసినారు భగవంతుని యద్దిఫలించె నేడు గో
దావిమలాత్మ కిప్పుడు యథావిధి పెండ్లినానర్పఁ దొమ్ము పాగ్
చీవర దిక్కునందు రవిచేరగవచ్చుచునుండెఁ జూతుమా. 144

ఉ॥ నీవిఁక రాధతోగలసి నిత్యవిభూతికిఁ జేరితేని కృ
ష్ణా విమలప్రవాహమును సందపురంబును రెండుగూడ బృం
దావస మేగునయ్య యదిదగ్గరనయ్యెను వేణుపాటి న
న్నీవిధిఁజెప్పుమంచు మహనీయనియోగముచేసె నెంతయు॥.

గీ॥ గాన నేటోపుచుంటిని కమ్రుభక్తి
పెంపు జెందగదేటికి పెండ్లిజేసి
నేటి కాటవ రోజున నాటిరాత్రి
ధార్యతోగూడ ముక్తిని బడయగలవు.

146

కం॥ అని యీవిధమునఁ బలుకుచు

ఘనమతియగు నారదుండు గానముచేతన్

చునమున గృష్ణుని నెన్నుచు

ఆనియెను లే గాలిమహతి సన్నగమోయఁ.

147

ఉ॥ అంతట నాగృహస్థ ముదమారగ రాధయు, వెంటనంట ని

శ్చింతగ నింటిచేగి యటఁజేరినవారికి తద్విచిత్రపు

త్తాంతముఁడెప్పి పిమ్మట యధావిధి దేవికి పెండ్లిజేసి దీ

జ్జింతమునందు మార్గశికి స్వస్తినిడెప్పి నిరీక్షసుండగా.

148

ఉ॥ ఆరవనాటిరాత్రి పరమాత్ముఁడు కృష్ణుఁడు కోటిమస్మదా

కారముదాల్చి స్వప్నమున గన్పడి నీవిక రాధతోడ నీ

సారి స్వయంప్రభోరు విరజాతట దీప్రవికుంఠ లోకముఁ

జేరుమటంచు జెప్ప నభిజేరెను తత్క్షణ మాతడెంతయుఁ.

149

గీ॥ స్వప్నమున మొన్ననాట సాక్షాత్కరించి

స్వీయగాధను నాచేతఁ జెప్పుకొనిన

పరమపదముననున్న యామురళి ధరుఁడె

సుమ్ము శ్రీ నిత్యసూరిగఁ జూడనొప్పె.

150

గీ॥ వారిమంగళా శాస్తిప్రభావకతన

రచన చేసితి నీలాటి రమ్యకథను

గానఁ బెద్దల నేరీతినై న పూజ

సలుపుటేసుమ్ము సకలార్థ సాధకంబు.

151

గీ॥ వారుచూడగ నెటువంటివారలైన

వారిమంచి నె గ్రహియింపవలయుగాదె

మొగలిచెట్టుకు పాములు మూగియున్న

దానిపువ్వునె గ్రహియింప దలచినట్టు.

151

ఉ॥ పాపము! నన్నెదెప్పు దెడబాయక సూతనమైన దివ్యమే

దాపురు శక్తినిచ్చిన సుధాకరమూర్తి హయాసనుండు గా

దా పరిపూర్తిసల్పెను వృధాయగునే దనునమ్ముకొన్న నే

నాపరమాత్మునమ్మితిని నాతఁడు నమ్మెను నన్నెదెంతయున్.

ఉ॥ నమ్ముదు నమ్మకుండుడది నాహృదయానికి పేద్యమాను లో

కమ్మిక నెట్టులన్న తురగాఘ్యుడు నాయెడనుండెనందు నే

నమ్మితి నట్టి ప్రత్యయమె నన్ను కృతార్థునిగాగడేనే తే

మమ్ము యశంబు పౌఢ్యమును మాస్థుల సిద్ధిలు నాకువానిచేన్.

ఉ॥ ఔస; సతంబు నేమతురగాసన రైవతపంత్రరాజ సం

ధానముచేత సూతన కధారదనంబున బూసుకొందు గా

నీ నవనీత తుల్యకమనీయ కవిత్వమునెంచిబూడ మే

ధానిధులైన మీరలెగదా దగువారు రసజ్ఞులౌటచేన్.

155

గీ॥ కనుక మహనీయులార : నాకవనమందు

దప్పులున్న క్షమింపఁ బొద్దనమొసర్తు

సరసుఁడెప్పుడు నిజపదసార్థకుండు

కుమతి యెట్లన్న నాకేమిఁ గౌరవలేదు.

156

ఉ॥ ఈకథ విన్నవారల కహీనసుఖంబులు సంభవించు సు
శ్రీకుఁడు వేణుపాణి గృహసీమ వసించును వ్రాయువారి కీ
హాకరుఁడై జెలంగు ముదమారఁగ నెప్పు పఠించువారి క
య్యా : కపవాతపితృరు జలంబువు దీనినిఁ జెప్పువారికిఁ. 157

గీ॥ కలఁడు కణ్వా వశిష్టాత్రిగాధితనయ
వామదేవాది ముని పరంపరలయందు
జేరి మిక్కిలి ప్రఖ్యాతిజెందినట్టి
భవ్య విజ్ఞానియొక భరద్వాజమౌని. 158

ఉ॥ ఆమహనీయ దివ్య విమలాన్వయమందుఁ జెలంగుచుండె శ్రీ
ధామమనంగఁ జెల్లుబిడిదాల్చిన శ్రీ గుదిమెళ్ళ సంజ్ఞ వి
ద్యామృదులై నవారలకు దావలమౌ నొకకాఖ తత్ప్రతి
ష్ఠామ సృణత్వమీదృశ వచస్కుల కందదు చెప్పఁజూచినఁ.

గీ॥ ఆమహాన్వయమందున నవతరింతు
రదికవిద్యులు బహుశాంతులై నవారు
కౌస్తుభామృత విభుకల్ప కములమాడ్కి
గలుగు దుర్జనుఁడెటో హలాహలముపగిది. 160

గీ॥ మలిన సంపర్కమునగాని మంచివస్తు
వరయ నొకవిధమగు కాంతినందలేదు
ప్రకృతి భాస్వరమగు సువర్ణంబుగూడ
నికషమునఁగాని కాంతులనీనబోదు. 161

కం॥ అర్యుఁడు సీతారామా

చార్యుఁడు గుదిమెళ్ళ వంశజలభిని రంగా

చార్య కుమారుఁడుగా బుధ

చర్యా ధుర్యుండు బుద్ధై, చంద్రుఁడు మాడ్కి॥

162

గీ॥ అతని సహధర్మపత్ని సీతాభిధాన

సద్గుణనిధాన విష్ణుపూజావధాన

వారిసుతులందు రెండవవాడ నేను

పేరు రామాసుజుండని బిలుచుచుండు.

163

గీ॥ శ్రావ్యమగు సంస్కృతాండ్ర థాషాకవిర్య

మబ్బె తురగాస్యమంత్ర మాహాత్మ్యకలన

ప్రాయ మిరువదినాల్గు సంవత్సరములు

వ్రాసెతిని మురళిధర విలాసకృతిని.

164

మ॥ అరయ॥ తామరతంపరట్లు భవదీయ శ్రీలహరింబు శ్రీ

మురళీపాణి కృపావిశేష విలసన్ముగ్ధావలోక ప్రభా

స్ఫురణ॥ పృథ్వినిఁ జెందుగాక; ధర నీహర్షత్త పుణ్యంబులీ

పిరుస॥ బండెను కోటిరెడ్డి మృదుభావా మత్కృతీశప్రభ॥ 165

ఓం

శాంతి శాంతి శాంతిః సర్వేజనాస్సుఖినోభవంతు

సర్వం శ్రీ హయగ్రీవార్పణమస్తు.

స మా స్త ము .

శుద్ధా శుద్ధ వత్రి క.

పుట	పంక్తి	పట్టు	దప్పు
1	౬	శ్రీలకరాట్టు	శ్రీలకరాట్టు
2	4	శ్రీయజెలంగు	శ్రీయజెలంగు
9	16	మీరాతి	మీరాతి
9	21	స్వంపిశీయ	స్వంపిశీయ
11	16	వారిల	వారిల
17	13	రోజ్జురు	రోజ్జురు
25	19	రాసి	రాసి
32	16	రామస్కంధ	రామస్కంధ
34	9	ముళి	ముళి
36	1	ముసలి	ముసలి
36	16	మూర్తి	మూర్తి
37	15	వాసి	వాసి
38	12	నిర్వా	నిర్వా
39	13	చిలి	చిలి
41	13	చిద్ది	చిద్ది
43	17	సూర్తవి	సూర్తవి
46	11	నేడెడిక	నేడెడిక
48	13	మాయెను	మాయెను
49	5	దో ? ని	దో ? వి
49	10	వారాంరాతి	వారాంరాతి
53	5	ఛ్యాగగ	ఛ్యాగ
53	16	అదియును	అదియును

